

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Pärandtehnoloogia õppekava
Tekstiili eriala

Angela Mettus

**RAHVARÕIVASTE MODERNISEERIMISKATSED EESTIS 1920.-1930.
AASTATEL KÄISTE NÄITEL.**

RÕIVAKOLLEKTSIOONI „HILDAMARI“ LOOMINE
Lõputöö

Juhendaja: Riina Tomberg, MA, rahvusliku tekstiili ja tootearenduse lektor

Viljandi 2024

Resümees

Rahvarõivaste moderniseerimispüüdlused Eestis 1920. – 1930. aastatel käiste tikandi näitel. Omaloomingulise kollektsiooni „HildaMari“ loomine

Lõputöö esimese osa eesmärk on kajastada rahvarõivaste käsitlemise uurimata osa ning tuua välja viise kuidas 20. sajandi alguse kunstivoolud mõjutasid tikandi vorme moderniseeritud käistel. Selleks uurisin 27 Eesti muuseumides ja erakogus asuvat käist, kasutades lähivaatlust. Nii oli võimalik suurima mõjutajana välja tuua *art deco* ning uuritud käiste baasil illustreerida mustrite arendusi ja tõlgendusi. Teine osa kajastab omaloomingulise kollektsiooni loomist, mille inspiratsioon lasub moderniseeritud käistel. Tuues välja olulisemad aspektid loomeprotsessis, mis mõjutasid lõigete arendusel, tikandi loomisel ja materjalide valikul. Selle käigus valmis kollektsioon, mis oma olemuselt on aimatavalt rahvuslik.

Märksõnad: moderniseerimine, käised, Põhja-Eesti lillkiri, *art deco*, rahvuslus, ideoloogia

Abstract

Efforts to modernize folk clothing in Estonia through example of sleeve embroidery in the 1920s – 1930s. Creation of original collection “HildaMari”

The purpose of the first part of the thesis is to reflect the unexplored part of handling of folk costumes history and to bring up how different art movements at the beginning of 20th century influenced the appearance of embroidery on modernized sleeves. To illustrate it, I examined 27 sleeves in Estonian museums and in private collection, using close observation. In this way, it was possible to single out *art deco* as the biggest influence and to illustrate developments and interpretations on patterns based on the studied sleeves. The second part reflects on the creation of an original collection inspired by modernized sleeves. Highlighting the most important aspects in the creative process that influences the development of sewing patterns, the creation of embroidery and the choice of materials. Based on that collection was created to be predictably national in nature.

Keywords: modernization, sleeves, North-Estonian embroidery, *art deco*, nationalism, ideology

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
1. 1920. – 1930. aastaid mõjutanud moealased käsitlused ja kunstivoolud.....	9
1.1. Kunstivoolude ideoloogiline mõjutus.....	9
1.2. Stiili alased arutelud 1920. – 1930. aastatel.....	11
1.2.1. Materjali eelistused.....	13
1.2.2. Õmblusalased arengud käiste loomisel.....	14
1.2.3. Arengud tikandi materjalis ja vormis.....	16
2. Moderniseeritud käiste iseärasused ja analüüs.....	18
2.1. Õmblustehnoloogilisi tähelepanekuid.....	19
2.2. Etnograafilistel käistel põhinevad moderniseeritud käised Eesti muuseumidest....	21
2.3. <i>Art deco</i> mõjutustega mustrid.....	25
2.3.1. <i>Naivistlik art deco</i>	28
2.4. „Eesti stiilis“ mustreid.....	29
2.5. Kokkuvõtvaid tähelepanekuid esemete põhjal.....	30
3. Omaloominguline kollektsioon „HildaMari“.....	31
3.1. Inspiratsiooniallikate edasiarendused.....	33
3.1.1. <i>Tikand</i>	34
3.1.2. <i>Lõikeliste lahenduste edasiarendused</i>	39
3.2. Materjalide valik.....	43
3.3. Ajakulu ja materjalide maksumus.....	44
Kokkuvõte.....	47
Kasutatud allikad.....	49
Lisa 1. Uuritud käiste ülevaate tabel.....	53
Lisa 2. Tallinna Linnamuuseumi käised.....	59
Lisa 3. „Iti“ kavand.....	60
Lisa 4. „Marta“ kavand.....	61
Lisa 5. „Iti“ ja „Marta“ muster.....	62
Lisa 6. „Eve“ kavand.....	63

Lisa 7. „Eve“ tikand.....	64
Lisa 8. „Emma“ kavand.....	65
Lisa 9. „Sigrid“ kavand.....	66
Lisa 10. „Emma“ ja „Sigrid“ muster.....	67
Lisa 11. „Pille“ kavand.....	68
Lisa 12. „Pille“ muster.....	69
Lisa 13. „Tiia“ kavand.....	70
Lisa 14. „Tiia“ muster.....	71
Lisa 15. Aluskleidi lähteidee.....	72

Pühendusega vanatädi Helve Tammistile idee ja
vanaema Malle Barnabasile õmblusabi eest.

Sissejuhatus

Lõputöö on järg minu seminaritööle, kus käsitlesin põhjuseid, miks rahvarõivaste moderniseerimist läbi viidi. Kuna rahvarõivad (va mõned kindlad kogukonnad) olid moderniseerimise hetkeks osa ajaloost, ei olnud see orgaaniline areng. Seminaritöös selgitasin välja, et moderniseerimine viis rahvarõivaste väärimdamisele nende originaalses olekus, kuid oli ka rahvuslike rõivaste stilisatsiooni ja rahvusliku moe alguspunktiks.

Selle töö eesmärk on uurida 1920. – 1930. aastatel Eestis rahvarõivaste moderniseerimise tuules loodud käiseid. Tuua välja nende eripärasid, keskendudes rohkem tikandile, sest selle visuaal annab esmase aimduse nende olemusest. Selgitades tikandi iseärasusi otsin selle inspiratsiooni algeid nii etnograafiliste käiste kui perioodi mõjutanud kunstivoolude seast. Kuigi peamine fookus on tikandi tõlgendusel, käsitlen põgusalt ka õmblustehnoloogilisi arenguid, mis nende käiste puhul esile kerkivad. Selle kõige põhjal püüan välja tuua iseloomulikud tunnused, mille kaudu võib käised moderniseerituks lugeda.

Peamiseks probleemiks antud teema puhul ongi selle uurimatus. See oli esimene periood, kus teadlikult püüti anda Eesti rahvarõivastele uut vormi. Periood oli lühike, kuid selle mõju oli kaugemale ulatuv, peamiselt lõikeliste muganduste ja osaliselt tikandis kasutatavate pistete poolest. Kuna seda on kajastatud vaid mainimisi laiemate uurimuste juures, siis väärrib see teema eraldi tähelepanu. Sellest tingitult on esitatud ka järgnevad uurimusküsimused:

1. Kuidas mõjutasid valitsevad kunstivoolud tikandite moderniseerimist?
2. Millised peamised muutused toodi sisse õmblustehnoloogiliselt?
3. Millised on peamised moderniseerimisele viitavad aspektid?

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks koostas valimi käistest, mis esmasel visuaalsel vaatlusel ühes legendiga viitavad moderniseerimisele Muuseumide Infosüsteemis (MuIS). See ei taotle olla ammendav nimekiri kõigist muuseumides olevatest moderniseeritud käistest, sest töö kirjutamise lõpus avastasin neid veel juurde. Viied käised Tallinna Linnamuuseumist, füüsiliselt neid uurima ma ei jõudnud, kuid tikand on ka pildi kaudu niivõrd kõnekas, et annab neid käsitleda üldises raamistikus. Esemid uurisin seitsmest muuseumist – Eesti Rahva Muuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Vabaõhumuuseum, Järvamaa Muuseumi kogud Wittensteini tegevuskeskuses, Mahtra Talurahvamuseum,

Viljandi Muuseum, Virumaa Muuseumid. Kokku oli uurimise all, ühes minu käes olevatega 27 käist.

Valimi loomiseks määratlesin perioodi, mille alguseks määrasin 1924. aastat, kui ilmus esimene rahvarõivaste moderniseerimise alane artikkel Eesti Naises ning tinglikuks lõpuks 1936. aasta, sest siis toimusid suuremad ettevalmistused Helmi Kurriku teose „Eesti rahvarõivad“ avaldamiseks ning Taluperenaises alustas ilmumist artiklite seeria etnograafiliste rahvarõivaste valmistamiseks. Moderniseerimisele kindlat lõpuaastat on keeruline panna, sest selle kohased arutelud jätkusid peale 1936. aastat, kuid olid pigem harvad ja erandlikud. Peamine fookus oli selleks ajaks suundunud pigem etnograafiliste esemete poole.

Tingimused, mille põhjal käiseid valimisse valisin olid seotud tikkimise stiili, kasutatud värvide ning oletatava tikandi materjaliga. Lisasin valimisse ka enda käes olevad käised, sest need olid kogu teema uurimise algeks. Rohkem erakogudes olevaid ei otsinud, sest valim muuseumiesemetest oli piisav.

Esimene peatükk annab ülevaate perioodi mõjutanud kunstistiilidest ja moevooludest. See annab sissejuhatavalt konteksti, milles käiseid valmistati. Loob raami, mille põhjalt 2. peatükis uurimise all olevaid käiseid analüüsida, keskendudes rohkem *art deco* mõjutustele, mida esines kõige enam. Viimane peatükk käsitleb loomingulisi otsuseid, mille kaudu sündis kollektsoon, mille inspiratsiooniks on uurimise all olevad käised. Kollektsooni kuulub seitse komplekti, millest esimesed kolm valmisid juba õppeaine „HVVK.01.161 Tarbetekstiili praktika“ raames.

Tegu on loov-praktilise tööga, kus esemeuurimise puhul kasutan meetodina lähivaatlust. Külستان muuseume, kus esemed asuvad ning dokumenteerin olulisema, keskendudes sellele, mis antud töö puhul vajalik. Peamiselt tikandi iseärasused, aga ka õmblustehnoloogilised tähelepanekud. Praktilise osa kajastuses kasutan praktikast juhenduvat autoetnograafiat ja pärandipõhist loovrakendust. Selle kaudu saan kajastada loomeprotsessi eri aspekte ning valikute tagamaid esemete loomisel.

Peamise allikana kasutan tolle perioodi naistele ja käsitööle suunatud ajakirjandust, kus kajastati teemasid alates stiiliküsimustest kuni mustriteni. Kõige enam võttis sel temal sõna oma artikliseeriatega Aleksander Remmel, kes oli Tartu Naisühingu käsitöökooli kompositsiooni õpetaja. Nende kaudu on võimalik saada kõige otsekohesem kajastus rõivastiili küsimustes. Kunstistiilide kajastamisel olen toetunud ka kaasaegsele kirjandusele,

peamiselt teosele „Eesti kunsti ajalugu 5. 1900 – 1940“, kuid tikandi poolest ka Elle Vunderi „Eesti rahvapärane taimornament tikandis“.

1. 1920. – 1930. aastaid mõjutanud moelased käsitlused ja kunstivoolud

Rahvarõivaste moderniseerimine toimus 1920. – 1930. aastatel, mil Eesti oli esmakordselt vabariik ning püüdes kuuluda võrdväärseks Euroopasse nõudis kõike modernset. Eesti puhul tehti seda rahvuslikku tarbekunsti uuendades, tihti andes mustritele uut vormi.

Moderniseerimise tagamaid uurisin oma seminaritöös, kus selgus, et peamiseks põhjuseks oligi ajastu vaim oma modernsuse nõudmisega. Selgus, et hoolimata vastuolulisusest juba omas ajas, oli see algeks kolmele suunale rahvarõivaste vallas, mis kestavad tänapäevani – rahvarõivaste väärtustamine sellisena nagu need omas ajas seisma jäid, rahvarõivastest inspireeritud stilisatsioon ja rahvuslik moelooje. (Mettus 2023)

Järgnevalt annan kokkuvõtva ülevaate 20. sajandi algust mõjutanud kunstivooludest, mis mõjutasid rõivamoodi ja mängisid rolli rahvuslike vormide kujundamisel. Stiili alaseid arutelusid kajastan peatüki teises pooles. See annab üldise raamistuse järgnevale analüüsile seoses uuritud käistega.

1.1. Kunstivoolude ideoloogiline mõjutus

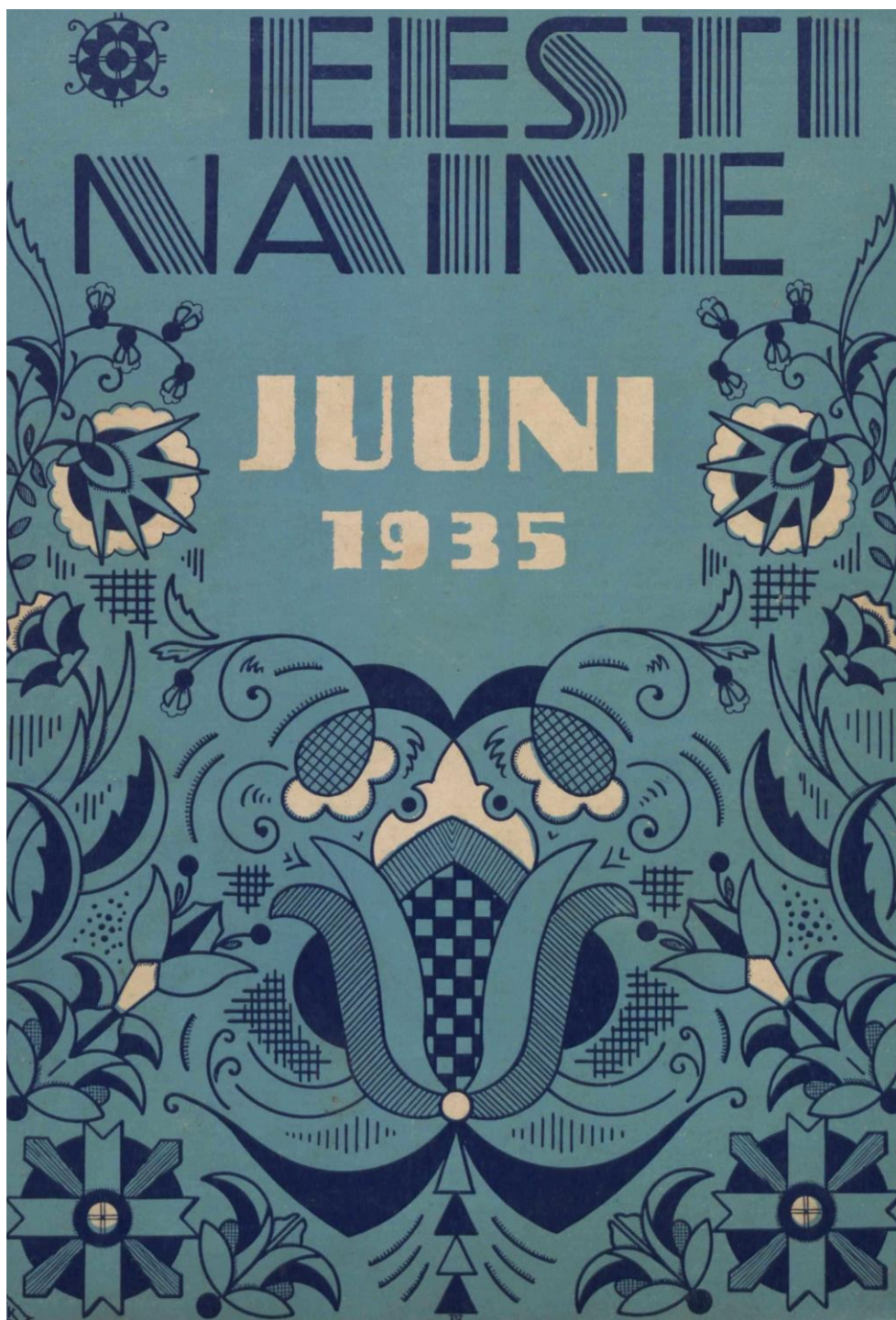
Rahvusromantistlikud suunited toimusid Lääne-Euroopas juba 19. sajandil I pooles, osati Napoleoni sõdade vastase tegevuse kaudu. Eestile lähemal olid rahvusromantistlikud suunited kantud paljuski iseseisvuspüüdlustest Soomes, aga ka Norras. Seda voolu ei nähtud ainult kunstilise väljendusena, vaid ka vaimulaadi avaldusena, mille kaudu anti rahvuslikele suundumustele väljendus erinevates vormides. Kandes endas ka rahvusliku identiteedi loomist lisaks rahvusriigi loomiseni. (Levin 2010, lk 97 – 98)

Eesti rahvusromantismi alged ulatuvad samuti 19. sajandi algusesse, läbi baltisakslastest estofiilide. Nende huvi eesti keele ja kultuuri kaudu andis võimaluse ka Eesti identiteedi sünnile, kuigi esmalt võrdlemisi utopistlikus ja romantilises värvingus. (Levin 2010, lk 99) 20. sajandi algul jõudis Eesti intelligents arusaamisele Eesti kultuuri olulisusest. See oli osalt vastulööb nii saksa kultuuri mõjudele kui ka venestuse lainetele. Seega vastukaaluks püüti Eesti materiaalselt pärandit rohkem propageerida, sh rahvarõivaid. Inspiratsiooni selles saadi Põhjamaadest, eriti Soomest. (Vunder 2010, lk 147)

Kuigi rahvusromantism oma algest kuulub juba 19. sajandi algusesse, siis selle mõju ulatus välja 20. sajandisse, kandudes oma vaimult nii juugendisse, kui hiljem *art deco* stilisatsioonidesse (Levin 2010, lk 123). Oma ideoloogilise suunitlusega rahvusliku

identiteedi otsimisel, mõjutas üldist vaimsust, milles modernseid mustreid loodi. Kunsti vooluna kandus moderniseeritud tikanditesse edasi lugu Eesti identiteedist, andes võimaluse neid tõlgendada nii *art deco*, ekspressionismi ja muude kunstivoolude kaudu formuleerudes lõpuks „Eesti stiiliks“, mida kasutati laialdaselt ja mitte ainult tikandina rõivastel. Seda esines nt ajakirjades kaunistusena (Joonis 1.).

Joonis 1. Eesti Naise tiitelleht rahvusliku mustriga (1935).

1.2. Stiili alased arutelud 1920. – 1930. aastatel

Rõivastus on alati olnud valitseva iluideaali meelevaldas, kajastades üldist ajastu vaimsust. Uuritaval perioodil oli peaarõhk kõigil modernsel ning selle kajastamisel oli suur osa ajakirjandusel mis, tutvustades uusi moesuundi, jagas peale üldise teavitava informatsiooni ka juhiseid, kuidas neid ise teha. Eesti puhul tuleb mängu ka rahvuslikkuse küsimus. Iseseisvuse saavutamise kaudu sooviti läbi moevoolude kaasamise näidata üldist kuuluvust Euroopasse, kuid püüdes seda teha rahvusliku alatooniga.

Sõjajärgsel perioodil tekkis naistemoes soov kergema ja õhulisema vastu (M. 1926, lk 69). Olles palju inspireeritud valitsevates kunstivooludest nagu ekspressionism ja kubism, hiljem ka *art deco* (Stevenson 2012, lk 96; Remmel 1929f, lk 295). Üleüldiselt tegi naistemood 20. sajandi alguses, eriti 1920. aastatel läbi drastilise muutuse võrreldes eelnevate sajanditega. Esmalt muutudes oma vormilt androgüünseks, moes olid sirgelõikelised, langetatud vöökohaga kleidid. 1930. aastatel muutus rõivamood jällegi naiselikumaks. Rõivaste vormid muutusid liibuvamaks, selle kaudu ka kehakumerusi esile toovaks. Sellest sõltuvalt oli moe areng väga kiire. Käsitöö vallas täheldati ühelt poolt soovi kasutada naturaalseid ja puhtaid materjale, kuid teisalt osatine vastumeelsus vanade kompositsioonide suhtes. Vastavalt valitsevast moevoolust nõuti selles uuendusi. (Remmel 1929b, lk 112 – 113)

Joonisel 2 on välja toodud 1930. aastate alguse eelistatuim siluett, mis oli oma olemuselt kehakumerusi haaravam. Sellegi poolest eelistati sirgemat vormi ning võrreldes 1920. aastatega oli vöökoht liikunud puusalt tagasi vöö juurde. Lisaks saab täheldada, et väga populaarsed olid eri tüüpi geomeetrilised sisselõiked (eriti kolmnurksed) peamiselt seelikute puhul.

Joonis 2. Moestiilide näiteid Taluperenaistest (Käsitöö ... 1931, lk 217).

Moe mõjutajatena toodi välja mitmeid aspekte – „eneseeraldamistung, järeleaimamistung, tüdimus endisest, erootiline meeldimistung, suurtööstuse surve, ajasündmuste vastukaja.“ Naised, olles vabanenud eelnevate sajandite osaliselt ahistavast vormist, kasutasid uudseid võimalusi ära, seda ka rahvuslike elementide puhul. Rahvarõivas oma etnograafilises olekus mõjuks raskelt ja kohmakalt tollaste stiilide kõrval, kus eelistati kergust ja õhulisust. (Rimmel 1929b, lk 113)

A. Rimmel (1929b, lk 111 – 112) kasutab oma kaasaja kirjeldamiseks väljendit „ajastiil“, selgitades, et ühelt poolt võib see lämmatada rahvusliku suundumusega moe, teisalt jällegi tuua kaasa selle plahvatusliku kasvu. Tänapäeval viitame neile kui erinevatele kunstivooludele. Olenevalt stiilide iseloomust, sobitusid need rahvusliku vaimuga soosides selle arengut või mõjudes hoopis pärssivalt. 1920. – 1930. aastate „ajastiil“ vaadeldes siluette, tundus pigem olevat konfliktis rahvusliku vormiga, kuid kultuurilised-poliitilised mõjud suunasid selle rahvuslikuks. Tõdedes, et kui see „on kooskõlas üldise hingelise olukorraga, leiab ta laialdast vastukaja igal pool“.

Toonide puhul leiti, et eestlanna iseloomuga liigne värvikirevus ei sobi, pigem tuleks eelistada „rahulikumaid, soliidsemaid mustreid, mis enam kooskõlas tasakaaluka olemusega, meie aeglasema liikumise ja mõtlemisega“. Leides, et kirju riie on pigem tüütavam ning varjab kandja isikut. Seega soovitati eelistada ühes toonis kvaliteetseid materjale. Mustrite puhul leiti, et neil peab olema kindlat tooni äratuntav taust, et üldmulje liialt kirjuks ei muutuks. (L. O. 1933, lk 6 – 7) Need soovitused on osaliselt vastuolus sellega, mida moderniseeritud rahvarõivaid luues tehti. Tikandid olid tihti väga kirjud, kuid kangas selle taustal jäi siiski üldiselt valgeks.

Rõivad on kui tekstiilsed kaunistusesemed, mis ajale omaste ideaalide ajel muutuvad. Lisades juurde oma isikupära, sest vaieldamatult valime riideid endale selga mitte niivõrd moekuulutajate vaid enda silma järgi. See, mida kanname näitab meie iseloomu. (Mood... 1930, lk 148 – 151) Seega valitsev mood jutustab ajastu vaimust, sellest, mis oli oluline. Kaasaegsele silmale võib see võõralt tunduda, sest me saame vaadelda perioodi ainult läbi oma silmade. Me ei saa aega tagasi pöörata, et täielikult mõista nende valikuid.

1.2.1. Materjali eelistused

Moodsad ajad nõuavad ka moodsaid vahendeid. Materjali iseloom paljuski tingib selle, millisel viisil rõivas mõjub. Nt kergema siidi puhul nähti selle lendlevust ja nooruslikkust ning raskema siidi puhul selle soliidisust. Siidi parimaks omaduseks peetakse värvide mänglevust valguse käes, selle sädelust. Mustriaga siidikangaid peeti pigem võõraks ning eesti iseloomuga mitte sobivaks. Materjali vormis nähti selle tahteavaldust, selle iseloomu. Stiil oli selle vormi oskuslik kasutus. (Rommel 1929a, lk 88 – 89) Lisaks soovitati käiste kangaks võtta nt „peent linast, linast patisti ehk DMC läiklõngadega kootud pluusi riidet“ (Eesti... 1928, lk 154).

Moodne naine ei saa ega taha enam end „matta nii paksudesse ja rasketesse rõivastesse“, seega leiti et rahvarõivaid originaal kujul ei ole võimalik taastada. Seega ei peetud oluliseks kasutada kangaid, mis imiteeriksid originaalide olemust, pigem olid soovituslikult kergemaid ja õhemaid, nt käiste puhul puuvillast või vuaali, sest „selle kandja mõjub graatsilisemana.“ Materjalist tähtsamaks peeti siiski stiili, et osataks kanda rõivast efektselt. (Treilmann 1934, lk 150 – 151)

Kangaste imitatsiooni, eriti kunstiidi puhul, oldi väga kriitilised. Seda peeti „materjalile häbistavaks“. Tõdeti, et kunstiid võib teatud olukordades olla aktsepteeritav valik, kuid see ei suuda ealeski võistelda päris siidiga. Hoolimata kindlast vastuseisust kangaste imitatsioonile nähti, et aja jooksul võivad nad üldkasutuses domineerivaks muutuda, olenevalt sellest kuidas kandjad nende võimalusi ära kasutavad. (Remmel 1929a, lk 89 – 90)

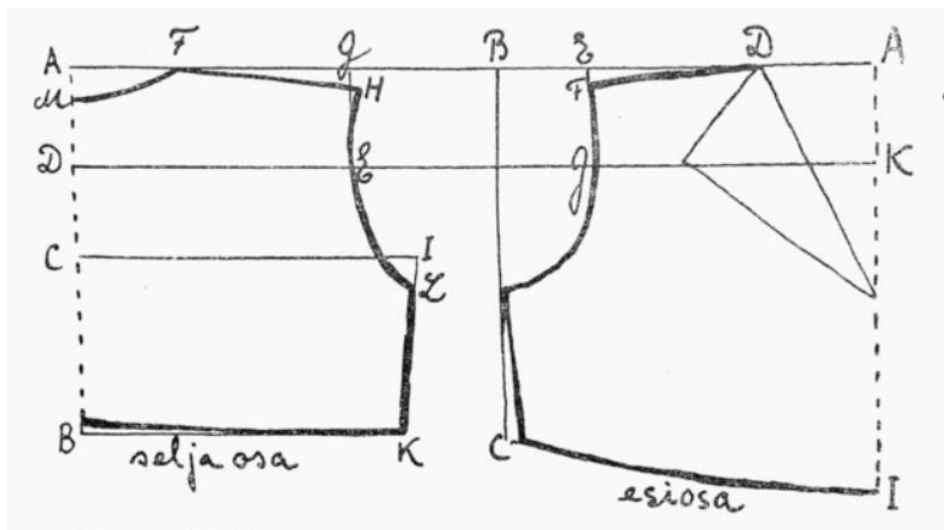
Kuigi üldine ajakirjanduslik suhtumine kunstiidi oli väga kriitiline, siis tundub, et lugejate jaoks see niivõrd problemaatiline küsimus ei olnud. Materjali küsimustes leiti, et kõige olulisemaks aspektiks oli oskus arvestada kanga eripäradega ning sellest lähtuvalt leida loodava õige vorm (Remmel 1929a, lk 90).

1.2.2. Õmblusalased arengud käiste loomisel

Artikkel Eesti Naisest 1924. aastal (E. H., lk 16 – 18) kirjeldab Eesti käiste lõikeid nii nagu need on etnograafilistel esemetel ehk need „on õmmeldud kokku sirgetest lõigetest“. Kuid sellegi poolest tuuakse juba sisse ka ettepanekuid mugandusteks, sest sirgejoonelise lõikega käised sobivad pigem saledamale neiule selga. Seega soovitakse vajadusel pikendada esikülje alumist serva kaarjalt ning tuua kaelakaart sügavamaks, lisades, et äärmisel juhul võib kaelakaart süvendada. Seda kõike selleks, et rõivas istuks paremini seljas.

Kaks aastat hiljem 1926. aastal ilmub artikkel (Gern, lk 112 – 114), kus juhendatakse täpselt kuidas konstrueerida „Eesti rahvuslist bluusi“. Selle juhendi puhul ei ole enam tegu ristküliku kujuliste lõigetega. Tegemine on detailse juhisega, mis kirjeldab kuidas mõõte tuleks lõike jaoks ümber arvestada. Põhilõike joonise näide on toodud joonisel 3. Lõikeliselt kohandatud käiste juhised ilmusid ka 1930. aasta (Eesti..., lk 209 – 210) Eesti Naises lõikelehel.

Joonis 3. Konstrueerimise joonis (Gern 1926, lk 113).

Eelnevalt viidatud lõikeliste soovitude puhul on näha, et soov on õmmelda käseid, mis istuksid seljas sobivalt. Nende puhul ei ole suurt sissejuhatust ning viidet tehtud etnograafiliste käiste õmblustavade kohta. Pigem on see kantud soovist, et rahvuslikke rõivaid kantaks rohkem suvistel pidudel. Helene Gern (1926, lk 115) tegi selle kohase üleskutse kanda neid tuleval Tartu laulupeol. See kandis ka vilja, kui mitte 1926. aastal, siis järgmistel kindlasti, fotomaterjal tõestab seda. Joonisel 4 on Tartu laulupeo osalejad moderniseeritud käseid kandmas ning näha on, et uuenduse olid läbinud ka seelikud nii vormi kui pikkuse poolest.

Joonis 4. Tartu laulupidu 1930 (ERM Fk 2966:189).

Kümme aastat hiljem 1934. aastal (K.S., lk 122) ilmus artikkel, kus juhendati käiseid õmblema nii nagu see on tavaks etnograafilistel esemetel. Selleks hetkeks oli moderniseerumise suund hakanud raugema ning rahvarõivast hakati nägema kui midagi muutumatut. Sellisena nagu see omas ajas seisma jäi.

1.2.3. Arengud tikandi materjalis ja vormis

Tikandi puhul on oluline rääkida selle materjalist, teostusest ja stiilist. Tajuti, et kogu elu mõjutab modernsus, seega pidi tikandis esil olema nii ajastule omane vorm kui materjalide kasutus (Remmel 1929c, lk 195 – 196). Tikkimisel soovitatakse kasutada linast, nii nagu etnograafiliste käistegi puhul, kuid tõdetakse, et DMC lõngadega valmistatud on meeldivalt läikavad ning silmi püüdvad. (E. H., lk 16) Selle tõttu on väga paljudel mustrilehtedel toodud soovitatavad toonid just DMC koodidega. Selle näiteks võib tuua 1928. aastal (Ela, lk 114, mustrileht) Eesti Naises ilmunud üleskutse valmistada endale ise rahvarõivad. Artikliga olid kaasas kolm mustrilehte, mille stiil oli *art decolikult* geometriseeritud ning soovituslike toonidena olid toodud DMC niitide koodid (Joonis 5). Mõnedel puhkudel oli antud soovitus tikkida hoopis pärlniitidega (Gern, lk 114). Need on oma olemuselt tugevama keeruga kui mulinee.

Joonis 5. Moderniseeritud mustrid (Ela 1928, mustrileht).

Tikandist rääkides ei saa mööda minna pistetest, sest uuendusi leidis ka selles vallas, just pistete kaudu mis osutusid eelistatumaks võrreldes etnograafiliste esemetega. Uuritud

käiste tikandeis on kasutatud laia valikut mitmekülgseid pisteid. Tollases ajakirjanduses olevad juhised muustritel ja mõningad artiklid sel teemal soosivad seda. Aleksander Remmel (1929c, lk 260 – 261) on väga lüüriliselt kirjeldanud pisteid kui „materjali hinge algelisem avaldus“ ehk pistet peab sobima valitud materjaliga. Põhipisted, mis moodsa tikandi juurde kuulusid olid eelpiste, varspiste, madalpiste, sik-sak pistet, aedpiste, ristpiste, sidepiste, sämpipiste, kettipiste, sõlmpiste, hanesilmapiste ja varesejalapiste ning nende mugandused (Remmel 1929c, lk 198).

Sidepiste oli soovituslikult kõige populaarsem. Seda nähti praktilise pistena, mille puhul pikem lõngajooks kinnitatakse väikse pistega ehk nõ sidemega (Gern 1925, lk 16). Joonisel 6 on välja toodud mõningad näited, millisel viisil sidepiste tikandeis esineb. Seda on kasutatud moderniseeritud käiste puhul ka hääbepistes. Üldiselt on tegu suuremate täitepindadega, mis tihti raamivad võrgupindasid.

Joonis 6. Sidepiste näited tikanditel (ERM A 680:151; ERM A 1040:65; MT 3208:20 E 1428).

Etnograafilistel esemetel on tihti kasutatud pinnatäitena mähk- ja madalpistet, mida moderniseeritud käistel esineb vähem, peamiselt väiksemate elementide puhul. Lisaks esineb vähe ka hääbepistet, mida tol perioodil kutsuti atlaspisteks. Seda peeti vanamoeliseks, sest oma iseloomus püüab varjata pistet struktuuri, mida modernne tikand püüab pigem rõhutada. (Remmel 1929d, lk 229 – 230)

Lisaks sidepistele on võimalik täheldada aedpiste, ja selle tihedamalt tikitud kaaslase ristikipiste, populaarsust. Seda kasutati tihti kaunistusena nii kaeluses, krael kui mansetil. Sarnaselt sidepistega leidub seda ka pindade täitena, kuigi vähemal määral, sest selle struktuur ei paista pinnatäitena piisavalt välja (Remmel 1929d, lk 230). Vaadeldes tikitud käiseid, siis näib aed- ja ristikipiste andvat rohkem struktuuri kui sidepiste, kuid 1929. aastal arvati vastupidist (Joonis 7).

Joonis 7. Aed- ja ristikpiste näited (Erakogu 1, ERM A 839:83).

Võrgupindade kasutamine oli ka moderniseeritud käistel väga levinud, olles omane etnograafilistele käistele. Sellekohaseid juhiseid, mil viisil võrgupindasid tikkida, jagas Helene Gern (1925a, lk 15 – 16; 1925b, lk 15 – 16) Eesti Naises, lugedes neid „eestilaadilisteks pisteteks“. Vaadeldes muuseumis olevad käiseid ning uurides mustritel olevaid juhiseid saab täheldada, et võrgupindade puhul meeldis valmistajatele mängida värvidega. Tihti tikiti alusvõrk ühte tooni ning pisted võrgul teist tooni nagu seda näitab joonis 8.

Joonis 8. Võrgupindade näiteid (ERM A 637:150; ERM A 886:23; ERM A 799:15).

Populaarsemate pistete puhul oli oluliseks nende struktuursus, mille kaudu oli võimalik tikandi vormidega mängida. Osati kasutada laia valikut pisteid, mille kaudu anda edasi mitmekülgset visuaali.

2. Moderniseeritud käiste iseärasused ja analüüs

Moderniseeritud mustritele olen lähenenud peamiselt läbi stiilide. Rahvuslike mustrite loomise ajend on pärit juba rahvusromantismist ideoloogiliste suunitluste kaudu. Järgnevalt juugendist välja kasvanud *art deco* sai loodud mustritele suurimaks mõjutajaks, mille kaudu arenes välja „Eesti stiil“. Olen püüdnud eraldada need, mis on selgelt *art decolike* vormidega ning need, mis on omased edasisele „Eesti stiilile“.

Eraldi tasub välja tuua tikandites kasutatavad värvid. Üldiselt olid need väga värvirohked, armastati erinevat tooni siniseid, lillasid, aga ka rohelisi, beežikaid ja roosakaid. Elle Vunder (2022, lk 107) kinnitab seda, tuues välja, et populaarsed olid lillakad toonid, ühes „külmade roheliste, ultramariini- ja rukkilillesiniste, erekollaste, roostepruunide ja mitmesuguste tugevate beežide toonidega“. Mõjutusi sellele võib leida nii ekspressionismist kui *art decost*.

Valimisse sobivaid käiseid leidsin 27, millest 24 olid pärit seitsmest Eesti muuseumist (Eesti Rahva Muuseum, Viljandi Muuseum, Järvamaa Muuseumi kogud Wittensteini tegevuskeskuses, Mahtra Talurahvamuuseum, Virumaa muuseumid muuseum, Eesti Vabaõhumuuseum, Eesti Ajaloomuuseum) ja kolm kuuluvad minu enda kogusse. Ülevaatlik tabel kõigi uuritud esemete kohta asub lisas 1 ja Tallinna Linnamuuseumis olevad käised on leitavad lisas 2.

Käiste puhul vaatlen nende stiili keskendudes peamiselt tikandile, kuid toon kokkuvõtlikult välja ka õmblusalased muutused. Mitmete tikandite puhul on õnnestunud leida kindlalt või oletamisi etnograafiline alus. Seega olen laias laastus jaganud esemed kahte gruppi, etnograafilistel esemetel põhinevad ja *art decolike* mõjutustega stiliseeritud, ühes „Eesti stiilis“ tikandiga. Viimase grupi puhul on esemed jaotatud kohati subjektiivselt, sest raame, mille järgi määratleda „Eesti stiilis“ tikandit pole käiste puhul varem kajastatud. Kirjanduses on pigem kajastatud seinavaipadel esinevat tikandit, mille inspiratsiooni alge on tihti Lääne-Eesti tikandis.

2.1. Õmblustehnoloogilisi tähelepanekuid

Kindlat õmblustehnoloogilist vormi, mis on omane keskmisele moderniseeritud käisele ei ole, sest paratamatult on pea kõigi käiste juures nüansse, mis teiste juures puuduvad. Peamiselt on need seotud kaeluse õmbluse, kaenlalappide olemasolu ja kurrutusega.

Suurim erinevus moderniseeritud ja etnograafiliste käiste vahel on põhilõike kasutus. Etnograafilised käised on üldiselt risküliku kujulistest kanga tükkidest kokku õmmeldud, selle kaudu tekib ka neile omane lopsakas vorm, sest kangast on rohkelt kasutatud. Moderniseeritud käised on oma vormilt pigem kitsamad, kus peale käeaugu kaart on lõikejoon sirge nagu joonisel 9. Lisaks on sellel näha, et aeg-ajalt tikiti käised peale õmblust.

Joonis 9. Lõikelised tähelepanekuid (ERM A 737:14).

Uuritud 27 käisest 24 olid õmmeldud põhilõike kohaselt. Selle tuvastamiseks jälgisin kaela- ja käeaugukaarte olemasolu. Olulise aspektina tuleb tuua kaenlalappide puudumine enamuse puhul. Neid esines ainult kolmel korral ja need olid lõikepõhistel käistel. Eraldi tasuks välja tuua ERM A 630:173 käiste lõige, kuna seal on kasutatud raglaan tüüpi varrukaid nagu näidatud joonisel 10. See on uuritud esemete seas väga erandlik. Kuid need olid ühed vähestest käistest, kus esines kaenlalapi kasutust.

Joonis 10. Raglaanlõikelised käised.

2.2. Etnograafilistel käistel põhinevad moderniseeritud käised Eesti muuseumidest

Moderniseerimise käigus loodi palju uusi mustreid, mis olid oma iseloomult sarnased Põhja-Eestis levinud käistele, kuid oli ka mustreid, mis võeti otse etnograafilistelt esemetelt.

Vormiliselt põhines nende tikand vanadel esemetel, kuid moderniseering toodi sisse läbi värvide, materjali ja pistete kasutuse.

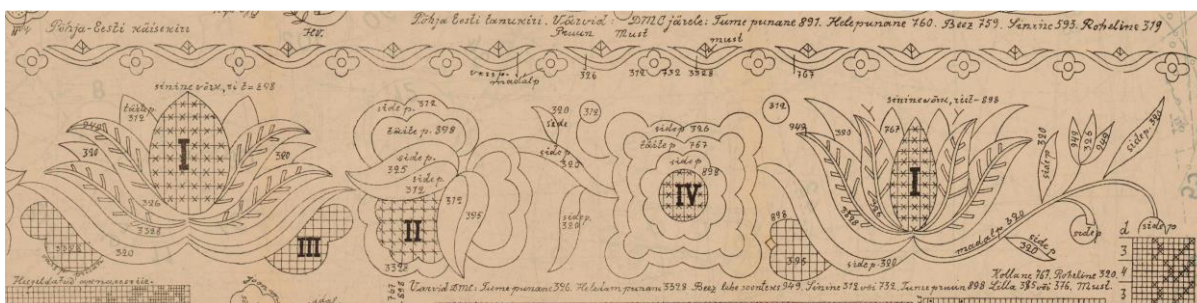
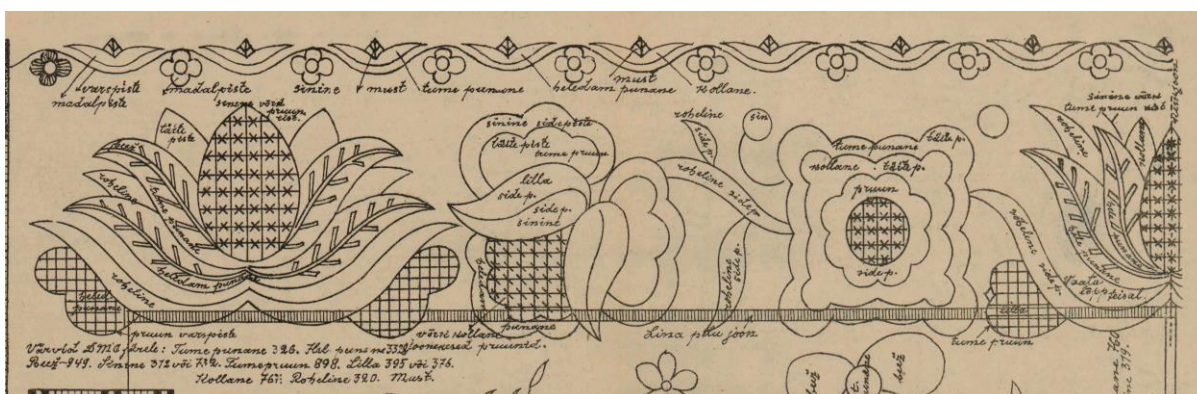
Huvitaval kombel esineb ühte mustrit neljal käisel. Muster on selgelt äratuntav, pärinedes Kardina käiste katkelt (joonis 11). Selle mustri puhul on näha, et võrreldes originaaliga on lähenetud loominguliselt, eriti värvide ja pistete kasutusel. See võis tuleneda soovist, mis levisid ajakirjanduses. Erisusi leiab ka kasutatud tikandi materjalist, mis originaalil on siid, kuid moderniseeritute puhul puuvillane mulinee.

Joonis 11. Kadrina käiste katke (ERM 12631).

Kadrina käiste muster ilmus kahel korral Taluperenaise mustrilehe lisas, nii 1936. kui 1937. aastal. Uurides antud soovitusi, siis esmane tähelepanek puudutab pisteid. Originalil oli peamiselt kasutatud mähk- või madalpistet, kuid kõigil uuritud käistel on suuremate pindade täiteks kasutatud sidepistet, mis oli soovituslik (joonis 12). Ajakirjanduslike mõjutuste alla saab lugeda ka keskmise motiivi võrgupinna, mida soovitati tikkida sinise niidiga. Nagu eelnevalt mainitud kasutati tikkimiseks puuvillast mulineed, mida võeti kahekordselt. Tõenäoliselt võib tegu olla DMC mulineega, sest see oli värvikoodidega soovitusel välja toodud.

Joonis 12. Kadrina käiste muster Taluperenaises (1936, mustrileht; 1937, mustrileht).

Originalile kõige lähedasema mulje jätvavad Järvamaa muuseumis asuvad käised (PM _4814:2 Aj 1628) just oma värvigamma poolest. Sama võiks öelda ka Viljandi muuseumis asuvate käiste (VM 11525:3 E) kohta, kuigi sealsed värvid on kontrastsemad ja on mõningaid

Joonis 14. 1. Tõenäoline eeskuju ERM 141 Iisaku. 2. AM _ 25036:2 E 2410.

Virumaa muuseumis asuvad käised (RM _ 2065 E 316:3) on väga sarnased Viru-Jaagupi käistele (Joonis 15). Tikand on vormilt peaaegu sama, kuid erisused tulenevad materjalist, tonaalsusest ja pistetest. Materjaliks on jällegi puuvillane mulinee, mis võrreldes originaaliga on kordades erksam. Lisaks on täitepistena jällegi kasutatud sidepistet, kuid seda pigem hääbepistelikus versioonis.

Joonis 15. 1. Tõenäoline eeskuju ERM 10388 Viru-Jaagupi. 2. RM _ 2065 E 316:3 ühes muustrilähivõtetega.

Tinglikult lisaksin siia kategooriasse ka ühed Mahtra Talurahvamuuseumis asuvad käised (MT 3208:20 E 1428). Seos etnograafiliste esemetega on õrn, kuid teatud määral siiski olemas. Põhjus, miks ma need käised siia lisaksin seisneb mustrijoonises (joonis 16), mille leidsin 1928. aasta Taluperenaies, mis ilmus kahes järjestikus numbris. Vorme kõrvutades

on selge, et see on suure tõenäolisega olnud tikandi aluseks. Püüdsin leida etnograafilist Kihnu tanu, mis võiks olla mustri aluseks, kuid täpselt sellise kompositsiooniga ei õnnestunud seda Eesti muuseumikogudest leida. Kuid sarnaseid elemente nagu selles mustris esines mitmetel tanudel. Tikandi puhul pole lähtunud ajakirjanduslikest soovitudest, sest need on antud tanu tikkimiseks, soovitades pigem kasutada eritooni punaseid ja „elustuseks vähe musta“ (Taluperenaine 5 1928, lk 191). Seega tegu on pigem omaloomingulise lähenemisega või tuli soovitus läbi juhendajate, sest need valmistati Kehtna kodumajanduskoolis.

Joonis 16. Tikandi lähivaade (autori foto) ja Kihnu tanukiri (Taluperenaine 4 1928; Taluperenaine 5 1928).

Eelnevalt välja toodud käised põhinevad küll etnograafilistel esemetel kuid nende tikkimisse läheneti loominguliselt, peamiselt läbi värvitoonide ja kasutatud pistete. Siin mängib olulist rolli ajakirjanduslik mõju, kus soovitused pigem läksid lahku originaalist. Lisaks oli oma koht ka kodumajanduskoolidel ja -kursustel kus mustreid ringles.

2.3. *Art deco* mõjutusega mustrid

Art deco on oma mõjutused saanud juugendist, millele olid omased „voogavad jooned, ornamentaalsed, pinnalised ja fantaasiarikkad, sageli jaapanlikult lakoonilised mustrid“. Juugend oli oma vormilt võrreldes eelnevalt valitsenud stiilidega värskendavalt uus. 1920. aastatel algas *art deco* tähelend ning selle iseloomustuseks olid „geomeetrilised ja stiliseeritud mustrid“. Paralleelselt naivistlike vormide kõrval olid populaarsed ka naturil põhinevad lilltikandi arendused. (Vunder 2022, lk 87)

Juugendist pärit roosi on mugandatud, lisaks on *art deco*le iseloomulikud pikendatud geomeetrilised lehed. Tikandites on ornamentidena kasutatud ka „palmetti meenutavad lehvikõied, ananassimotiivid, sõõrid“ lisaks „hõredate õielehtedega krüsanteemi (astri) õisi, „eesti ornamendist“ pärinevaid tulbi- ja sibulaõieliste motiividele. Mustritena olid peamiselt levinud Põhja-Eestist pärit lillkirjad, tihti nende stiliseeritud vormis. (Vunder 2022, lk 110)

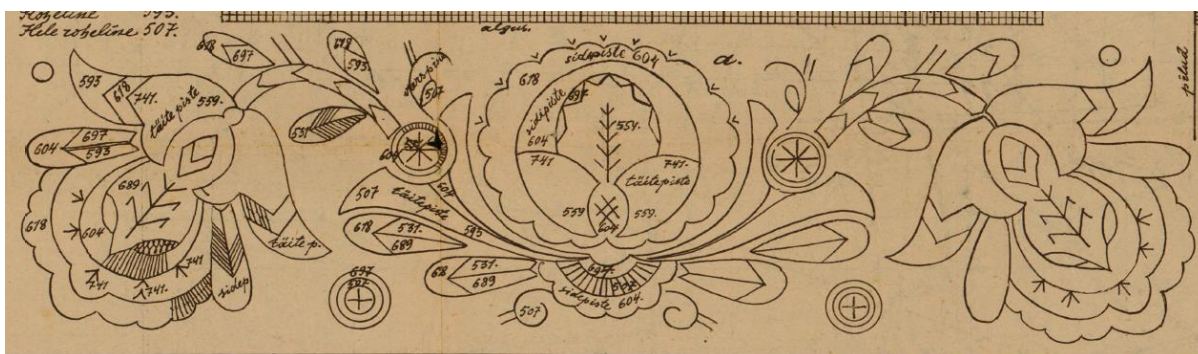
Järgnevalt toon välja olulisemad aspektid, mille põhjal määratlesin käiseid otseselt *art deco* alla kuuluvateks. Esmalt kahed käised (ERM A 839:83; TLM_22920 H 2656), millel on sama kompositsiooniga tikand. Tõenäoliseks aluseks oli muster, mis ilmus 1933. aasta Taluperenaise mustrilisas, olles soovituslik tikand laudlinale (joonis 17). Mustri ja tikandi vorm on liialt sarnased, et olla kokkusattumus. Tikandi stiili on mõjutanud geomeetriselised vormid pikendatud lehe kujul, mis ümbritsevad sõõri motiivi.

Joonis 17. Muster Taluperenaises (1933, mustrileht); ERM A 839:83 (autori foto) ja TLM_22920 H 2656.

Erakogu 3 käised (joonis 18) on osaliselt seotud eelnevalt vaadeldud käistega, sest ka selle muster oli antud sama laudlina tikandi osana. Kuid selliste kokkusattumuste puhul on ebakindel, kas need on läbi kursuste või kodumajanduskoolide ka enne ajakirjandusse jõudmist ringelnud. Sellegi tikandi puhul on selgelt näha keskne sõõrjas motiiv ning geomeetriselt pikendatud lehed. Lisaks väädi kaudu külgedele juhitud stiliseeritud õied.

Joonis 18. Muster Taluperenaies (1933, mustrileht); Erakogu 3 (Autori foto).

Käsitlen erakogu 2 ja ERM A 630:173 käiseid koos (joonis 19). Tegu pole sama muustriga, kuid nende kompositsioon on tunnetuslikult sarnaste elemntidega – lihtsustatud lilled ning tulbilaadne stiliseeritud vorm. Huvitava aspektina tasub välja tuua ERM A 630:173, kus tikandis on kasutatud palmetti motiivi roheline lehekese kujul. Tegu on väga lihtsustatud vormidega, mis võivad mõjuda naivistlikult, kuid nende selgelt ära tuntavad elemendid paigutuvad selle otseselt *art deco* mõjutuste alla.

Joonis 19. Erakogu 2 ja ERM A 630:173 (autori fotod).

Järgmiste käiste stiili puhul räägib *art deco* kasuks tikandi geomeetiline laad (joonis 20), kuid tegu tundub olevat juba üleminekuga „Eesti stiili“ poole. Võrreldes eelnevatega on käiste ERM A 886:23 motiivistiku kompositsioon iseloomult sarnasem etnograafiliste käistega, kuid elemendid on väga stiliseeritud ning geomeetriselt mõjutatud. ERM A 737:14 on vormid pigem voolavamad ning need ei ole nii geomeetrised, ent taimede stilisatsioon viib selle pigem *art deco* poole.

Joonis 20. ERM A 886:23 ja ERM A 737:14.

Ühendava joonena on kõigi puhul näha geometriast lähtuvaid vorme, mis on viinud tugevalt lihtsustatud ning stiliseeritud vormideni. Olles harjunud etnograafilistel käistel esineva tikandiga, mõjuvad need esmalt võõralt, sest nende vorm on teisenenud.

2.3.1. Naivistlik *art deco*

Kahed käised on ülejäänud kogumist selgelt erinevad stiiliga. Raske on öelda, kas see tuleneb tikkija käekirjast või oli taotluslik. Võimalik, et mõlemad aspektid olid mängus. *Art deco*le on omane teatud naivistlik joon, kus tikitavaid elemente on tugevalt lihtsustatud tihti läbi geomeetriselise prisma.

ERMis ja Virumaa muuseumis (joonis 21) asuvad käised on pigem naivistliku suuna esindajad. Kasutatud on tugevalt lihtsustatud vorme, mille puhul on kindlate eeskujude väljatoomine raskendatud. Tikandis kasutatud värvid on tumedamapoolsed, eriti ERM A 1020:14 puhul, võrreldes eelnevalt välja toodud näidetega, kus on palju heledaid lillakaid, sinakaid, roosakaid toone.

Joonis 21. ERM A 1020:14 ja RM _ 2825 E 386:2 (Autori fotod).

2.4. „Eesti stiilis“ mustreid

Seoses rahvusliku stiili propageerimisega, hakkas nii juugendi, historitsismi kuid peamiselt *art deco* mõjutustel 1920. aastatel välja kujunema „Eesti stiil“ (Vunder 2022, lk 91). Uuritud käistest 11 liigitasin „Eesti stiilis“ mustri alla, lisaks veel juurde 4 käised Tallinna Linnamuuseumist. Sellel on nii juugendile omast voolavust kui ka *art deco*le omast geomeetilisust. Seega ühtset kindlat joont mustri elementides on keeruline välja tuua. Suurimaks ühisosaks loeksin tunnetusliku kompositsioonilise sarnasuse etnograafiliste käistega ehk need ei tekita niivõrd suurt võõristust kui *art deco*likud. Järgnevalt toon välja uuritust mõned näited, mis ilmestavad „Eesti stiili“ mitmekesisust.

Esmalt kahed käised, millel on sama tikand – ERM A 799:15 ja ERM A 1048:17, kuid erineva värvilahendusega, mis ilmselt on valmistaja eelistuste järgi tehtud. Siin on näha (joonis 22) kesksel tulbilikku motiivi, mis on tuttav etnograafilistelt käistelt, kuid läbinud *art deco*liku uuenduskuuri. Sellele järgnevad kummalegi poole lillelised elemendid. Äratuntav on rukkilille motiiv kui rahvuslikkuse sümbol.

Joonis 22. ERM A 799:15 ja ERM A 1048:17.

„Eesti stiiliga“ käistel leiab samuti naivistlikku lähenemist, see on vormilt ümaram ning täpset alget, millest muster on tuletatud on raske leida. See on veidi fantastilise loomuga,

kui *art decol*kult naivistlikel, oli siiski ära tunda stiilile omaseid geomeetrilisi tuletusi. Joonisel 23 toodud tikandi näited on oma vormide poolest ümaramad ja volavamad.

Joonis 23. TLM_11966 H 1109; ERM A 637:150.

*Art decol*ine mõjutus, mis hakkab muutuma on kahe kuni kolme elemendi rütmiline kordus. Sellised omavad ka rohkem geomeetrilisi mõjutusi. Joonisel 24 olen välja toonud kaks sama algupäraga näidet. Mahtra Talurahvamuuseumis asuvad käised (MT _ 3573:10 E 1936) valmistati Kehtna kodumajandus koolis, seega saab oletada, et Eesti Vabaõhumuuseumis (EVM E 189:1) asuvate muster võiks samuti sealt pärit olla. Tikanditel on kerge geometriseeritud joon, eriti elementide õielehtede tippude näol, kuid vorm on pehmenenud.

Joonis 24. MT _ 3573:10 E 1936; EVM E 189:1.

Puhtalt *art decost* mõjutatud tikandeid on lihtsam määratleda, kuna on olemas selged raamid, mis seda iseloomustavad. „Eesti stiil“ on laialivalgavam, olles kompositsioonilt ja tikandi rütmilt sarnasem etnograafiliste käistega, kuid lõplik vorm on siiski olnud valmistaja otsustada. See on ühest küljest võluv, et anti niivõrd palju vabadust tõlgendusteks, kuid uurimise aspektist vajab see veelgi põhjalikumat käsitlust.

2.5. Kokkuvõtvaid tähelepanekuid uuritud esemete põhjal

Uuritud esemete põhjal täheldasin nelja aspekti, mille kaudu saab moderniseerimist määrata: materjal, tikandi stiil, õmblustehnoloogilised lahendused ja värv:

1. Materjal. Seda peamiselt tikandi puhul. Tikkimiseks oli kasutatud ainult puuvillaseid niite, selleks oli mulinee või pärlniit. Mõnel üksikul juhul oli lisanduseks kasutatud ka metallikniite või kaunistuseks litreid.
2. Õmblustehnoloogilised lahendused. Valdav enamus käised olid õmmeldud põhilõike järgi. Selle tingis tõenäoliselt soov paremini seljas istuvate käiste järele. Lisaks on võimalik täheldada, et etnograafilistele käistele omane lopsakus ja laius on asendunud pigem kitsama ja sirgema kehaosaga. Tähelepanekuna tasub ära märkida, et kaenlalappe õmmeldi juurde harva, kuid võis esineda kaenlalapi laadseid kolmnurki ja varrukad laiendavaid kiile.
3. Tikandi stiil. Selle määramisel tuleb kasuks üldine rahvarõivaste alane teadmine. „Eesti stiili“ osadel tikanditel on etnograafiliste käistega sarnast lopsakust, samas kui *art deco* oma lihtsustatud ja stiliseeritud vormidega jääb selgelt silma kui midagi uudset.
4. Värv. See on esimene, mis tikandit uurides silma hakkab. Kasutatud toonid on üldiselt kirkad ning eri toone on pigem rohkearvuliselt kasutatud.

Tikandeid stiilide järgi määratleda ei ole lihtne ning mängu tuleb paratamatult subjektiivsus. Need on loodud perioodil, kus rahvuslik optimism kandis ideed uuest Eesti mustriks. Sinna segunesid juurde kunstivoolude ideed, mis oma vormidega paratamatult mõjutasid loodut. Perioodile oli kõige inspireerivamaks vormiks Põhja-Eestis levinud käisted. Ajakirjandusest leiab ka viiteid teiste piirkondade moderniseerimistele, kuid käiseid on säilinud märkimisväärsel arvul.

3. Omaloominguline kollektsioon „HildaMari“

Individuaalne stiil oli 1929. aasta moekäsitluses kindal kohal rõhutades, et selle saavutamiseks oli vaja „kooskõla kehavormide, hingelaadi ja kõige selle vahel, mida inimene oma kehale juurde lisab“ (Remmel 1929b, lk 115). Sellest lähtuvalt tuleb rõivaste valmistamises sobivaima saavutamiseks teha valikuid kangaste, lõigete kui kaunistuse puhul. Selle kaudu saab esile tuua kandja iseloomu. Püüdsin ise sellest mõttest komplekte luues juhendada. Mitte lähtudes ainult enda eelistustest, vaid püüdes leida viise kuidas komplektid panna modellide seljas särama.

Inspireerudes uuritavast teemast otsustasin luua omaloomingulise kleitide kollektsiooni, mis oleks iseloomult aimatavalt rahvuslik. Olen ise aeg-ajalt otsinud rõivad, millel oleks aimatav rahvuslik moment. Seega osutus valituks rahulik foon. Isikliku arengu huvides, otsustasin kõik komplektid teha mitte endale, vaid teistele. Modellideks valisin lähedased naissugulased.

Kogu uuritava idee algeks olid käised, mille sain oma vanatädi Helve Tammisti käest. Need olid valmistanud minu kauge sugulane Mari Pärismaa-Lunden (1917 – 1993). Selgitades sugulussidet tuleb appi võtta minu vana-vanaema Hilda Nõmm, kellele Mari oli vanaisa vennapoja tütar ning Hilda tütardeks on minu vanaema Malle Barnabas ja vanatädi Helve Tammist. Mari oli nooruses lisaks erinevatele kursustele õppinud käsitööd ka Kehtna kodumajanduskoolis. Hiljem õppides õpetajaks Tallinna pedagoogikumis (Kirjavahetus 1934 – 1939). Kuna Maril endal lapsi ei olnud, siis ta valis Helve endale pärijaks, selle tõttu on need käised nii pikalt säilinud ning jõudsid 2020. aastal minu kätte.

Kollektsiooni nimeks sai „HildaMari“, sest see on seotud kahe olulise isikuga, kes inspiratsiooni pakkunud. Ühelt poolt Mari, kes valmistas käised, mis mulle huvi teema vastu tekitasid. Teisalt Hilda tütreid, kes Helve kaudu esemete alles hoidjana töid mulle inspiratsiooni ning Malle kaudu sain õmblus- ja konstrueerimisabi loodud kollektsioon valmistamisel.

Modellideks on Malle kaudu kõik Hilda järeltulijad. Nende järgi on kõik komplektid saanud ka oma nimed. Tiia, Pille ja Eve on õed, Kristi Anniki „Iti“ on Tiia tütar, Marta on Pille tütar, Emma on Eve tütar ning Sigrid on Priidu tütar, kes Tiia, Pille ja Eve vend. Valisin nad modellideks, sest ei tahtnud luua lihtsalt standardmõõdus esemeid seisma ning soov oli luua neid pigem tellimuse põhised. Lisaks kuna tegu on minu esimese rõivakollektsiooniga, siis soovisin teha selle tähendusliku.

Järgnevalt kajastan valikuid, mida tegin oma kollektsiooni loomisel. Keskendun rohkem inspiratsiooni tõlgenduste, materjalide valiku ja mustri loomisele, sest õmblusvallas uusi võtteid ei loonud. Käsitlen kõiki seitset kollektsiooni komplekti, kuid oluline on märkida, et kolm neist, „Iti“, „Eve“ ja „Emma“, valmisid ning said hinnatud õppeaine „HVVK.01.161 Tarbetekstiili praktika“ käigus. Üldise kontseptsiooni kajastamiseks on vaja need käsitluse kaasata.

3.1. Inspiratsiooniallikate edasiarendused

Kollektsiooni üldises plaanis olen märkimisväärselt kaugenenud moderniseeritud käiste laadist pea kõigis aspektides. Alles on jäetud tunnetuslik vorm viidates käiste ja triibuseeliku kombinatsioonile. Inspiratsiooniks olnud allikad ei ole osa etnograafilistest rahvarõivastest, vaid on selle arendus ning otseselt ei kuulu järgi tegemiseks. See-eest saavad nad olla inspiratsiooniks edasise loomisel, andes võimaluse käsitleda allikaid vabamalt.

Tonaalsuse valisin pastelse ning rahuliku, see valik oli osati minu eelistus, kuid lähtus väga palju modellide iseloomust. Eelistan pigem rahulikke toone ning väldin tugevaid kontraste. Lähtudes sellest, et „stiil on siis teatud määral tasakaal ühtluse ja mitmekesisuse vahel.“ (Rommel 1929d, lk 228). Ühtluse loob tonaalne foon ja rahulikud vormilised üleminekud komplektide vahel. Visuaal, mis kleite luues ette kerkis oli varasuvine udune hommik rabas. Seega liigne kontrast, kas värvitoonides või tikandil oleks mõjunud kollektsiooni harmoonia huvides võõralt.

Püüdsin lähtuda mõttest, mille esitas A. Rommel (1929b, lk 113): „Moodi tuleb jälgida, kuid moe vormides tuleb teha põhjalikku valikut, olles teadlik enese maitstes!“ Luua midagi ajatut, mida ei piiritle ajastulised vormid ning mis paneks modellide isikud särama nagu näha joonisel 25.

Joonis 25. „HildaMari“ kollektsiooni modellid (paremalt vasakule: Pille, Sigrid, Iti, Eve, Tiia, Emma, Marta) (Puidet 2024).

3.1.1. Tikand

Kõige suuremad katsetused toimusid tikandi vallas. Algusest peale oli selge, et üks ühele ei ole mõistlik üle võtta ajakirjanduses levinud moderniseeritud mustreid. See oleks kopeerimine ning huvitavam oleks nende alusel luua uus omanäoline lähenemine. Idee tuli esmaste kavandite pealt, kus tikandi aukoha märkisin vabakäelise sikerdusega. See on nähtav kavanditel lisades 3, 4, 6, 8, 9, 11 ja 13.

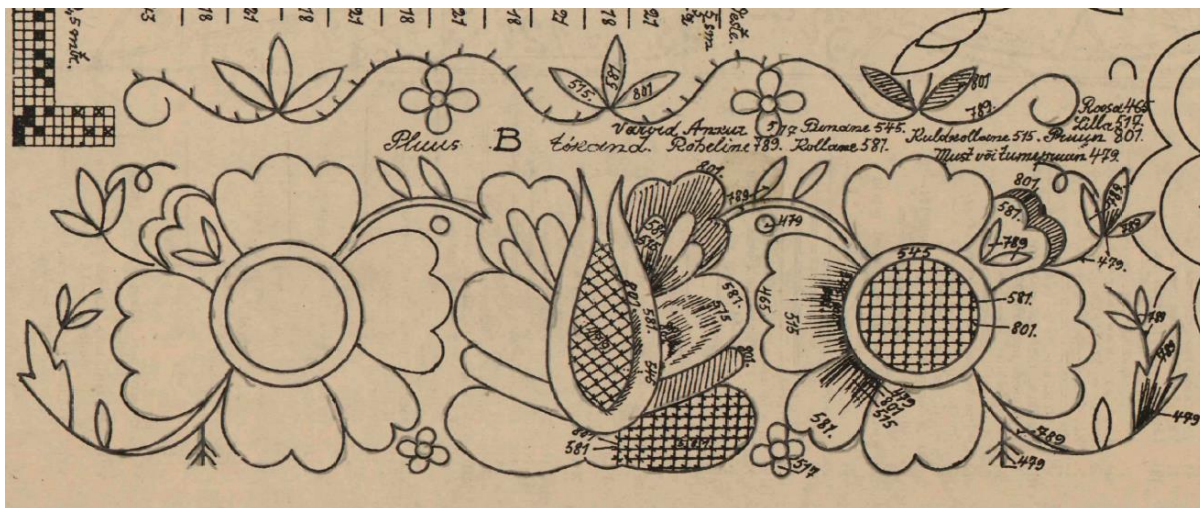
Sellisel viisil mõjus tikand huvitavalt ja uudsetl. Katsetusi lõplike mustrite jaoks tegin nii vabakäeliselt erinevate rütmidega jooni joonistades, kui ka moderniseeritud mustrite põhjal. Viimane osutus tulusamaks, sest selle kaudu sai alles hoida perioodile omast hõngu

kasutatud elementide kaudu. Need olid läbi loogeliste joonte lihtsustatud kuid siiski tuntavad. Taotlus oli luua vaba ja voogav muster. Mitte kopeerida, vaid luua aimatavalt uut.

Tikand põhineb joonte mängul, seega et anda sellele dimensiooni kasutasin vaheldumisi tikkpistet pidevjoone loomiseks ja eelpistet katkendliku joone tekitamiseks. Selle kaudu sai tikandis rõhkudega mängida, välja tuua olulisemaid elemente. Tegin katsetusi ka varspistega, kuid see ei andnud soovitud tulemusi.

Esmalt vaatlen mustrit, mida kasutasin kolmel käisel – „Iti“, „Marta“ ja „Eve“. Selle alus on pärit 1938. aasta detsembri Taluperenaisest. Tegu oli kõige esimese mustrikatsetusega, mille põhjal kujunes välja üldine tikandi tunnetuslik foon. „Iti“ käistel on kasutatud väikest osa „Marta“ mustrist, sest ei olnud kindel kuidas käiste kangas tikandile reageerib. „Eve“ mustri arendasin originaalist nii kaugele kui võimalik, jättes alles minimaalselt aimatavad piirid. Lisanüansina keerasin selle kangale tikkides ka tagurpidi. Alloleval joonisel on näha eeskujuks olnud joonist ja loodud tikandite lõpptulemust. Loodud mustrid olen ära toonud lisas 5 ja 7.

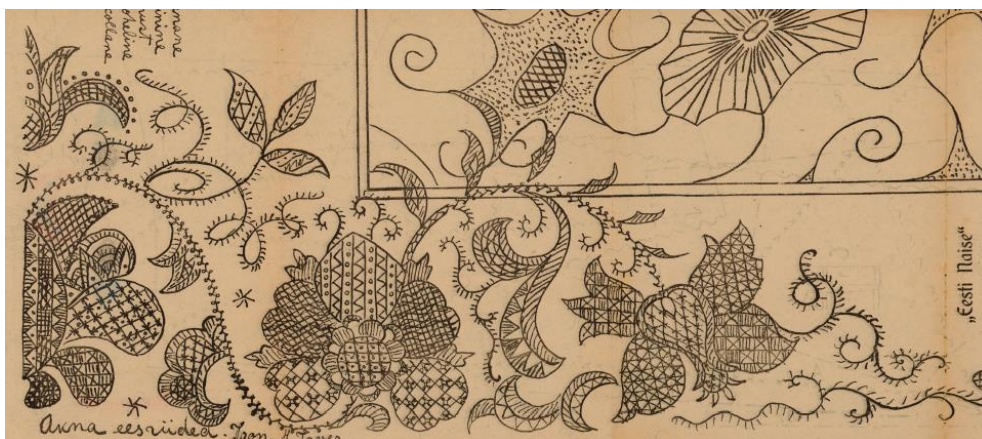
Joonis 26. Aluseks olnud muster (Taluperenaine 12 1938); „Marta“ ja „Eve“ käiste muster (Puidet 2024).

Järgnevalt joonistasin mustri „Emma“ ja „Sigridi“ käistele. Tegu on valitud modellidest kõige noorematega. Emma on 15 aastane põhikooli ja Sigrid 18-aastane gümnaasiumi õpilane. Kuna nende vanusevahe on väike, siis on nad omavahel väga lähedased. Sellest sai neile ka sama muster valitud. Erisused tulevad sisse valitud tikandi toonis, suuruses ja kasutatud materjalis. „Emma“ puhul valisin jämedama siidiniidi ning kontrastsema tooni, samas kui „Sigridi“ oma tonaalsuselt ja vormilt jäi õrnemaks nagu näha joonisel 27. Mustri joonis on leitav lisa 10.

Joonis 27. Alus muster (Eesti Naine 7 1925); muster „Emma“ ja „Sigridi“ käistel.

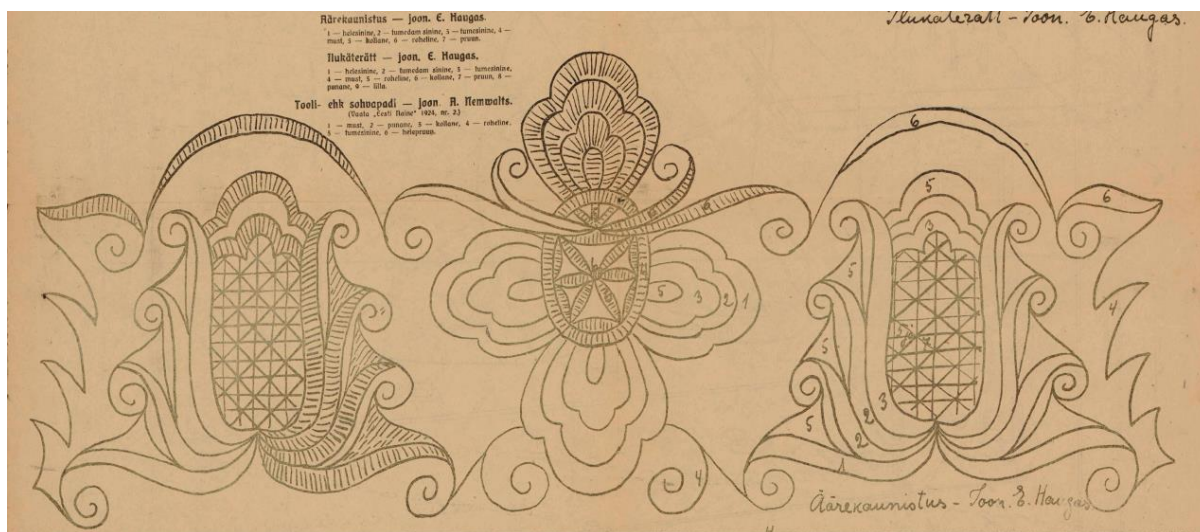
Pille käistele mustrit valides soovisin midagi väikest ja kontrastset, kus annab joonetiheiduse rütmiga ühtlasemalt mängida. Tikandi aluseks on Taluperenaises (1937) asunud muster, kust olen võtnud ainult väikese alumise serva mustri. Stiililt olen piire originaalist jällegi lükanud võimalikult kaugele (joonis 28). Mahult on ta sarnane „Iti“ käistel olevaga. Täpne loodud muster on lisas 12.

Joonis 28. Muster (Taluperenaine 5 1927); muster „Pille“ käistel.

Viimaseks „Tiia“ muster, mis on mahult laiem, kuid kontrastsuselt tagasihoidlikum. Tikandi ilu ja iseloom asubki selle tonaalses õrnuses, kontrasti toob sisse jämedama siidiniidi kasutamine. Alusmuster pärineb 1925. aasta Eesti Naisest (joonis 29), olen mustri joonistanud visandlikumaks, nii et originaalil olevad elemendid on selgelt äratuntavad. Mustrijoonis on leitav lisas 14.

Joonis 29. Alus muster (Eesti Naine 9 1925); muster „Tiia“ käistel.

3.1.2. Lõikeliste lahenduste edasiarendused

Kõik komplektid koosnevad kleidist ning käistest. Pihaosa on varjatud, kuid seal kasutatud kangas annab nüanssi, mis esineb ka lahttaskute ja vööde kaudu. Pihaosa on lõikeliselt kõikidel komplektidel sama kontseptsiooniga, erisused tulenevad modellide enda kehahoiakutest ja mõõtudest. Pihaosa vormi on võimalik näha kavandil, mis asub lisas 15.

Seelikute kujundamisele lähenesin kahest aspektist. Hoida visuaalselt rahvarõiva seelikute vormi läbi voltimise, kuid luua seos ka 1930. aastate moega läbi passede kasutuse seelikutel. Viimase puhul on võimalik edasi anda inspiratsiooniallika ajastu vaimust. Seitsmest kolmel on puhtalt volditud seelikud. Seelikutüüpide valik oli peamiselt minupoolne, kuid Tiia oli ainus, kes esitas väga konkreetse soovi saada volditud seelik. Vahepealse ühendava joonena kujundasid „Sigridi“ seeliku, kus enne volditud osa on õmmeldud passe (joonis 30). Kuigi oma visuaalilt tundub olevat rohkem rahvarõivaste mugandus, siis stiililt on see vägagi 1930. aastate moe esindaja.

Joonis 30. Esiplaanil „Sigridi“ seelik, taustal „Emma“ seelik (Puidet 2024).

„Marta“, „Eve“ ja „Pille“ seelikud olid mõjutatud 1930. aastate moest nii lõikelt kui vormilt. Perioodile oli eriti omane kolmnurksete sisselõigetega passede kasutamine, mida kasutasin „Marta“ ja „Eve“ seelikute puhul. „Eve“ komplektil oli see suurem ning seeliku üldine vorm oli ka kitsam, arvestades Eve enda kasvu. Lisaks kolmnurkne sisselõige oli nii ees kui taga. „Marta“ puhul oli passe lühem, väiksema kolmnurgaga ning see esines ainult esiküljel. „Pille“ seelikuosale passet ma ei teinud, siin tuli mängu tema enda kehahoiak ning ta stiil, nägin talle paremini sobivat alt laienevat voogavat seelikut.

Joonis 31. „Eve“ ja „Marta“ seelikud (Puidet 2024).

Käiste puhul, esmased kavandid olid pigem klassikaliselt konservatiivsed. Peale esimese komplekti loomist nägin alles võimalusi, mida võiks edasiste komplektide juures kasutada. Kuna selle kollektiooni juures rahvarõivast tulenevad piirangud ei kammitse, siis lasin inspiratsioonil end juhtida ning kujundasin uuenduslikud lõhikuga käised. Need olen loonud nooremate inimeste selga, selles aspektis on erandiks „Iti“ komplekt, mille valmistasin kõige esimesena. Nende käiste vormilised lahendused on pigem tagasihoidlikud (joonis 31).

Joonis 31. „Iti“ käised (Puidet 2024).

Modellidest kõige noorematele tegin lõhikuga käised, „Marta“ ja „Sigridil“ seljal ning „Emmal“ ees (joonis 32). Põhjuseks oli nende lustikkus ning teadmine, et nad suudavad need efektselt välja kanda. See põhineb nende enese stiilil, sest nad on avatumad uudsematele lähenemistele.

Joonis 32. „Marta“, „Sigridi“ ja „Emma“ käiste lõhikud (Puidet 2024).

Ülejäänutele, „Eve“, „Pille“ ja „Tiia“ komplektidele tegin klassikalisema lõikega käised (joonis 33). Siin mängis rolli modellide vanus ning nende kehahoid, see nõudis konservatiivsemat joont. Uuendused olid pigem väheldased, seotud pigem õmblustehnoloogiliste lahendustega, kui vormiga.

Joonis 33. „Eve“, „Pille“ ja „Tiia“ käised (Puidet 2024).

Kõikide komplektide juurde sai õmmeldud ka lahttaskud. Esimestel kavanditel neid ei olnud plaanitud, kuid „Iti“ komplekti õmmeldes oli modelli soov saada tasku ning otsustasin lisada lahttasu disaini elemendina. See osutus niivõrd populaarseks, et kõik modellid soovisid seda puht praktilistel põhjustel. Olen lahttaskuid komplektide juures ümber tõstnud, lähtudes seeliku kanga toonidest, et need harmoneeruksid lahttasku omadega.

3.2.Materjalide valik

Materjali valik oli esimese kolme komplekti juures katsetuslik, hilisemate juures sihilik. Seitsmest käisest kahel olen kasutanud kunstiidi ja kahel kostüümikangast, mis annavad siidiga sarnase üldmulje, ülejäänud kolmel linast või linasegust kangast. Valik oli osaliselt

tingitud soovist luua kergeid, hästi langevaid ja voogavaid käiseid. Seda võimaldasid just kunstiid ja kostüümikangas. Mitmekesisema mulje jaoks kasutasin käiste puhul ka linast ja linasegu kangast, mis omakorda on materjalipõhine viide moderniseeritud ja ka etnograafilistele käistele. Kangast valides lähtusin kahest aspektist – üldmulje ja maksumus. Sellest ka nii kunstiidi kui kostüümikanga kasutus, sest nende langevus oli parem kui linasel.

Tikandi puhul katsetasin nii siidi kui viskoosniidiga, kuid siid mõjus üldmuljes paremini. See on jällegi valik kollektsiooni foonist lähtuvalt, sest puuvillane mulinee oleks neil võõralt mõjunud, kuigi oli uuritava perioodi meelis tikkimismaterjal.

Kleitide puhul kasutasin pihaosas brokaatkangast, mille kaudu sai anda komplektile juurde peidetud mustriolist nüanssi. Brokaat oma olemuselt näeb luksuslik välja ning annab ka pidulikuma üldmulje. Seeliku osas kasutasin peamiselt kivipesulinast, kuid kahel lina-viskoosi segu kangast. Nendegi puhul oli oluline langevus, viis kuidas kangas end rippes hoiab. Lina-viskoosi segu sobis väga hästi volditud seelikule, kangal oli massiivsust, et mõjuda väljapeetult. Kivipesu linane oli omaolemuselt veidi kergem, kuid andis oma tekstuuriga toreda väikese nüansi.

Materjalide valikus ei lähtunud inspiratsiooniks olnud ajastu valikutest ja ettekirjutustest, sest see oleks liialt piiranud loomingulist vabadust. Olen mitmetele aspektile, mida tol perioodil oluliseks peeti, vastu astunud, kuid seda selleks, et luua midagi uudset ja värsket, praegusesse aega sobivat.

3.3. Ajakulu ja materjali maksumus

Materjale kollektsioonide teostamiseks leidsin peamiselt Rootsi ettevõttest Korps Ravencraft AB. Seal on pärit kõik kleidi kangad, nii brokaat kui lina ja linasegu kangad. Sealne valik nende kangatüüpide seas oli otsitavatest kõige suurem ning mõistlikuma hinnaga.

Käiste puhul kasutasin osaliselt juba olemasolevat materjali. Isiklikku kangakogusse kuulusid nii „Iti“ käistel kasutatud kostüümikangas, „Emma“ ja „Tiia“ linane ning „Eve“ lina-puuvillase segu kangas. Ainsad, mis käiste puhul juurde ostsin olid „Pille“, „Sigridi“ ja „Marta“ komplekti kuuluvate käiste kangad, sest need komplektid nõudsid voogavamalt ja langevamalt kangast, kui seda on linane. Sobivad kangad leidsin Abakhanist.

Järgnevas tabelis olen ära toonud lõputööks valminud komplektide põhimaterjalide kulu ühes selle maksumusega.

Tabel 1. Materjalide maksumus

Nimi	Materjali tüüp	Kogus	Hind
Pille	Kostüümikangas	1m	23€
	Brokaat	1m	14€
	Kivipesulinane	2m	38€ (19€/m)
	Siid (tikkimiseks)	1 rulli	5€
Kokku:			80€
Marta	Kunstiid	1m	13€
	Brokaat	1m	14€
	Kivipesulinane	2m	38€ (19€/m)
	Siid (tikkimiseks)	3 rulli	15€
Kokku:			80€
Tiia	Linane	1m	18€
	Brokaat	1m	14€
	Lina-viskoos	2m	44€ (22€/m)
	Siid (tikkimiseks)	2 rulli	10€
Kokku:			86€
Sigrid	Kunstiid	1m	13€
	Brokaat	1m	14€
	Kivipesulinane	2m	38€ (19€/m)
	Siid (tikkimiseks)	2 rulli	10€
Kokku:			75€
Kõik kokku:			321€

Ühe komplekti õblemiseks kulus keskmiselt 27 akadeemilist tundi, seega puhta õmbluse peale kulus nelja komplekti puhul kokku 108 tundi. Lisaks läks viimistlusele iga komplekti juures vähemalt kolm akadeemilist tundi. Tikkimiseks kulunud aeg oleneb tikandi mahust. Väiksemad tikkisin valmis keskmiselt 6 – 8 akadeemilise tunniga, suuremate puhul

läks kuni 15 – 17 tundi. Selle töö raames valminud käiste tikkimiseks läks hinnanguliselt kokku aega 56 akadeemilist tundi.

Kokkuvõte

Rahvarõivaste moderniseerimist on pigem mainimisi uuritud, eraldi nähtusena pole sellele tähelepanu pööratud. Tõenäoliselt on põhjuseks vastuolulisus selles kuidas me tänapäeval rahvarõivaid käsitleme. Hoolimata sellest vajab see uurimist, nagu ma oma seminaritöös välja tõin, oli üheks moderniseerimise tagajärjeks rahvarõivaste väärtustamine sellisena nagu need seisma jäid. Tegu oli lühikese kuid mõjusa perioodiga, arvestades muuseumist leitud esemete rohkust.

Rahvarõivaste moderniseerimise temaatika langes kokku 1920. – 1930. aastate ilu küsimusega moes. Rahvarõivaid nähti kui vormilt midagi vana ja kohmakat, sellest hoolimata tajuti selle olulisust rahvusliku identiteedi kandjana. Selleks, et rahvarõivast ikkagi kandmisse tuua, püüti seda uuendada. Töös kajastasin seda läbi käiste tikandi, mis oli kõige levinum vorm moderniseerimise vallas. Kõige olulisemaks mõjutajaks oli *art deco* oma geomeetriliste ja lihtsustatud vormidega. Need pehmenesid aja jooksul ning kujunesid välja nõ „Eesti stiiliks“, mis oli mitmekülgne tõlgendus Põhja-Eestis levinud käiste tikandis, peegeldades oma ajastu arusaamu.

Tikandi stiililine määratlemine ei olnud kerge töö, sest „Eesti stiilis“ tikandit on käiste kontekstis vähe kajastatud. Mustrid on eripalgelised ning kindlaid markeerivaid jooni selle töö mahu juures on keeruline välja tuua. See nõuab edasist uurimist ning see ka väärrib seda, sest avades selle perioodi väärtusi, saame aru kuidas me oleme jõudnud tänapäevase rahvarõivaste väärindamiseni.

Lisaks tikandile näitas moderniseerimist ka õmblustehnoloogia, oma mitmekülgsete lahendustega ühes materjali kasutusega. Seda nii kangaste kui tikandi materjaliga. Kõige visuaalsem näide sellest oli tikkimisniit, milleks oli peamiselt mulinee, olles üks kättesaadavaimaid vahendeid ning ka ajakirjanduses väga soositud.

Rahvarõivad on pikalt olnud inspiratsiooniks rõivaste loomisel, samaväärselt saab seda olla inspiratsiooni inspiratsioon. Kui moderniseerimisel püüti sobitada rahvarõivast valitseva moe vormi, siis selle kaudu sain enda kollektsiooni viia rangest rahvarõiva vormist välja. See otsus andis võimaluse vabamalt käsitleda rahvuslikkuse laadi, jätta alles vormi üldmulje, kuid kaugeneda toonides, tuua need mahedamaks ning muuta tikandi stiili.

Lõputöö ühes seminaritöoga oli alguseks moderniseeritud rahvarõivaste teema käsitluse laiemaks avamiseks. Kaotajate ajalugu annab üldisele käsitlusele värvingu ja

sügavuse, et mõista tänapäevaseid väärtusi. Töö üldine maht seadis ette mõningad piirid, mille kaudu ei õnnestunud minna veelgi põhjalikumaks. 1920. – 1930. aastate levinud leidlikkus rahvuslike vormide kujundamisel identiteedi kandjana on märkimisväärne, seega aspekte, mida sealt uurimiseks leida on mitmeid.

Kasutatud allikad

Kirjalikud allikad

Edwards, L. (2017) *How to Read a Dress*. Bloomsbury Academic, lk 287 – 288.

Eesti pluus (käised). (1928) *Taluperenaine* (4)4, lk 154.

Eesti rahvariided. (1930) *Eesti Naine* 7(74), 209 – 210, muustrileht.

E. H. (1924) *Eesti käiksed*. *Eesti Naine* 8(8), 15 - 18.

Ela. (1928) *On teil juba rahvariided?* *Eesti Naine* 5(48), lk 114, muustrileht.

Eesti Naine 7(15). (1925), muustrileht.

Eesti Naine 9(17). (1925), muustrileht.

Eesti Naine 4(118). (1934), muustrileht.

Eesti Naine 6(132). (1935), tiitelleht.

Gern, H. (1925a) *Eesti Pisted*. *Eesti Naine* 3(11), lk 15 – 16.

Gern, H. (1925b) *Eestilaadiliste pistete õmblemine*. *Eesti Naine* 5(13), lk 15 – 16.

Gern, H. (1926) *Eesti rahvuslise bluusi õmblemine*. *Eesti Naine* 5(25), lk 112 – 115.

K. S. (1934) *Käised rahvariide juurde*. *Eesti Naine* 4(118), lk 122.

Käsitöö ja rõivastus. (1931) *Taluperenaine* 8(8), lk 217.

Levin, M. (2010) *Rahvusromantism Eesti kunstis*. K. Kodres (peatoim.) *Eesti kunsti ajalugu* 5 (lk 97 – 127). Eesti Kunstiakadeemia.

L. O. (1933) *Tekstiilsaaduste kirjast ja kasutamisest*. *Rakenduskunst*, nr 1(1), lk 6 – 7.

M., Ed. (1926) *Tänapäeva mood, ilu ja maitse*. *Eesti Naine* 3(23), lk 67 – 69.

Mettus, A. (2023) *Eesti rahvarõivaste moderniseerimise püüdlused 1920. – 1930. aastatel*
[Seminaritöö, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. Pärandtehnoloogia Pesa
[Angela Mettus Seminaritöö.pdf](#)

Mood ajamaitse väljendina. (1930) *Eesti Naine* 5(72), lk 148 – 151.

- Ojavee, A., Pupart, P. (2019) *Eesti moe 100 aastat*. Kirjastus Post Factum.
- Treilmann, H. (1934) *Rahvarõivad*. Taluperenaine 5(5), lk 150 – 151.
- Rahvarõivastest ja nende moderniseerimisest*. (1935) Kaunis Kodu 3(3), lk 87 -88
- Rommel, A. (1929a) *Stiiliküsimusi rõivastuse alal*. Eesti Naine 4(59), lk 87 – 90.
- Rommel, A. (1929b) *Stiiliküsimusi rõivastuse alal*. Eesti Naine 5(60), lk 111 – 115.
- Rommel, A. (1929c) *Moodsa tikanduse alustest*. Taluperenaine 7(7), lk 195 – 199.
- Rommel, A. (1929d) *Moodsa tikanduse alustest*. Taluperenaine 8(8), lk 228 – 230.
- Rommel, A. (1929e) *Moodsa tikanduse alustest*. Taluperenaine 9(9), lk 260 – 263.
- Rommel, A. (1929f) *Moodsa tikanduse alustest*. Taluperenaine 10(10), lk 293 – 295.
- Rommel, A. (1929g) *Moodsa tikanduse alustest*. Taluperenaine 11(11), lk 324 – 325.
- Stevenson, N. J. (2012) *Moe ajalugu. Ampiiirkleidist kaasaegse rõivadisainini*. Kirjastus Tänapäev.
- Taluperenaine 5(5). (1927), muustrileht.
- Taluperenaine 4(4). (1928), lk 154, muustrileht.
- Taluperenaine 5(5). (1928), lk 191, muustrileht.
- Taluperenaine 1(1). (1933), lk 29, muustrileht.
- Taluperenaine 2(2). (1936), muustrileht.
- Taluperenaine 1(1). (1937), muustrileht.
- Taluperenaine 2(2). (1937), muustrileht.
- Taluperenaine 12(12). (1938), muustrileht.
- Veel rahvarõiva-küsimustest*. (1935) Kaunis Kodu 5(5), lk 156 – 158.
- Vunder, E. (2010) Käsitöö avastab folklorismi. K. Kodres (peatoim.) *Eesti kunsti ajalugu 5* (lk 147 – 154). Eesti Kunstiakadeemia.
- Vunder, E. (2022) *Eesti rahvapärane taimornament tikandis*. Kirjastus Pegasus.

Käsikirjalised allikad

Lunden, M. (1934 – 1939) *Kirjavahetus isaga*.

Fotograafilised allikad

ERM Fk 2966:189

Puidet, E. (2024) *Lõputöö pildistamine*.

Esemelised allikad

AM _ 25036:2 E 2410

AM _ 27078:2 E 2849

Erakogu 1

Erakogu 2

Erakogu 3

ERM 141

ERM 10388

ERM 12631

ERM A 1020:14

ERM A 1020:15

ERM A 1040:65

ERM A 1048:17

ERM A 630:173

ERM A 635:130

ERM A 637:150

ERM A 639:49

ERM A 680:151

ERM A 686:46

ERM A 737:14

ERM A 839:83

ERM A 886:23

EVM E 189:1

MT _ 3573:10 E 1936

MT 3208:20 E 1428

PM _ 4814:2 Aj 1628

RM _ 2065 E 316:3

RM _ 2825 E 386:2

RM _ 4715 E 660:1

RM _ 4909 E 697:3

TLM_11966 H 1109

TLM_16205 H 1784

TLM_22920 H 2656

TLM_23912 H 2840

TLM_27001 H 3212

VM VM 11525:3 E

Lisa 1. Uuritud käste ülevaate tabel

Muuseumi kogu	Esme nr	Legend	MuS'is olev füüsiline kirjeldus	Foto	Tikandi stiil	Tikandi asukoht	Tikandi materjal	Kasutatud pisted	Pitsi asukoht	Pitsi materjal	Kanga materjal	Õmblusalaseid tähelepanekuid	Mansetti kinnised	Kommentaariid
Angela Mettuse kogu			Mari Pärnimaal Lundeni valmistatud käised, tõenäoliselt mullalgi 1930.		☒ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane, ekstreemne, naivism, kubism? ☐ "Eesti stiil"	☒ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☐ Olalappidel	☒ Puuvillane mulinee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metalliknüt ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiste ☒ Vampiste ☐ Mähkpile ☐ Sõlmepiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpile ☐ Häkkpiste ☐ Võngpinnad ☐ Ristikpiste ☐ Ristpiste ☐ Sämpipiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilutamine ☐ Tagid	☐ Ringselt alumises servas ☐ Krael ☐ Mansettil ☒ Puudub	☐ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane nipilpits ☐ Linane nipilpits	☐ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☒ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käesugukaar nähtavad) ☐ Singelõikealine (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehacos ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa eraldi õmmeldud ☒ Tikitud peale õmblust	☒ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)	
Angela Mettuse kogu			Mari Pärnimaal Lundeni valmistatud käised, tõenäoliselt mullalgi 1930.		☐ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane, ekstreemne, naivism, kubism? ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☐ Olalappidel	☐ Puuvillane mulinee ☒ Puuvillane pärinuit ☐ Metalliknüt ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiste ☒ Vampiste ☐ Mähkpile ☐ Sõlmepiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpile ☐ Häkkpiste ☐ Võngpinnad ☐ Ristikpiste ☐ Ristpiste ☐ Sämpipiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilutamine ☐ Tagid	☒ Ringselt alumises servas ☐ Krael ☐ Mansettil ☐ Puudub	☐ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane nipilpits ☐ Linane nipilpits	☐ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☒ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käesugukaar nähtavad) ☐ Singelõikealine (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehacos ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa eraldi õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)	
Angela Mettuse kogu			Mari Pärnimaal Lundeni valmistatud käised, tõenäoliselt mullalgi 1930.		☐ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekstreemne, naivism ☒ "Eesti stiil"	☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☐ Olalappidel	☒ Puuvillane mulinee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metalliknüt ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiste ☒ Vampiste ☐ Mähkpile ☐ Sõlmepiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpile ☐ Häkkpiste ☐ Võngpinnad ☐ Ristikpiste ☐ Ristpiste ☐ Sämpipiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilutamine ☐ Tagid	☒ Ringselt alumises servas ☐ Krael ☐ Mansettil ☐ Puudub	☐ Puuvillane poepits ☒ Puuvillane nipilpits ☐ Linane nipilpits	☐ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käesugukaar nähtavad) ☐ Singelõikealine (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☐ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehacos ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa eraldi õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)	Muster: Tahuperenaine nr 1 1933
Eesti Ajaloomuuseum	AM_27078:2 E 2849		Valmistatud arvatavasti 1920. aastal ametaja vanema Elisabeth Veski, kes elas Vurmaal Ilhka vallas Kuremäel, Isaku kihelkonnas.		☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekstreemne, naivism ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☐ Olalappidel	☒ Puuvillane mulinee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metalliknüt ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiste ☒ Vampiste ☐ Mähkpile ☐ Sõlmepiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpile ☐ Häkkpiste ☐ Võngpinnad ☐ Ristikpiste ☐ Ristpiste ☐ Sämpipiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilutamine ☐ Tagid	☒ Ringselt alumises servas ☐ Krael ☐ Mansettil ☐ Puudub	☒ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane nipilpits ☐ Linane nipilpits	☐ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käesugukaar nähtavad) ☐ Singelõikealine (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☐ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehacos ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa eraldi õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)	Põhineb ERM 12631. Muster: Tahuperenaine nr 2 1936 Tahuperenaine nr 1 1937
Eesti Ajaloomuuseum	AM_25036:2 E 2410		Kuulub Isaku naise rahvarõivaste eeskujul valmistatud komplekti. Valmistatud Linda Talving (sünd. 1905), Tuulima valla Kõstri tahi perenaine 1935.-36. aastal kätõõkurustel.		☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekstreemne, naivism ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☒ Olalappidel	☐ Puuvillane mulinee ☒ Puuvillane pärinuit ☐ Metalliknüt ☐ Klaashelmed ☒ Litrid	☐ Sidepiste ☒ Vampiste ☐ Mähkpile ☐ Sõlmepiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpile ☐ Häkkpiste ☐ Võngpinnad ☐ Ristikpiste ☐ Ristpiste ☐ Sämpipiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilutamine ☐ Tagid	☒ Ringselt alumises servas ☐ Krael ☐ Mansettil ☐ Puudub	☒ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane nipilpits ☐ Linane nipilpits	☐ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käesugukaar nähtavad) ☐ Singelõikealine (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☐ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehacos ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa eraldi õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)	Põhineb ERM 141.

Eesti Rahva Muuseum	ERM A 1020:14	Enne 1929. Eesti Noarootsi	Pleegitatud linasest kangast, esiküljel ahumises servas mitmevärvilise tikamisnõudega lillemotiividega madalpiistes tkand, mi esi- kui tagakülje serva külge õmmeldud heegelpiits, rinnalõhkuga, mahakeeratava kraega, pükade varrukatega, millele värvilise serval tagid ning mis on suletavad valgest niidist tehud aakimistega ja beezist plastmassist kamaga nõõpidega		☐ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☒ Etamäärane: ekspressionism, nativism ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt ahumises servas ☒ Ainult esiküljel ahumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettil ☐ Vamukal ☐ Olalappidel	☐ Puuvillane mulnee ☒ Puuvillane pärinuit ☐ Metallkiinit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiiste ☒ Vangpiiste ☒ Mähkpiiste ☐ Sõlmpiste ☐ Aedpiiste ☐ Madalpiiste ☐ Häbbepiiste ☐ Võrgupinnad ☐ Ristikpiiste ☐ Ristpiiste ☐ Sämppiiste ☐ Ahelpiiste ☐ Varesjalapiiste ☐ Püütamine ☒ Tagid	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Krael ☒ Mansettil ☐ Paudub	☒ Puuvillane poepiits ☐ Puuvillane riipipiits ☐ Linane riipipiits	☒ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☐ Olalappide olemasolu ☐ Kaenalappide olemasolu ☐ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☒ Singelõikeiline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☒ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emaki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☒ Nööbid ☐ Puuduavad (õmmeldud kinni)
Eesti Rahva Muuseum	ERM A 1020:15	Enne 1929. Terviklik ajaloolise ja teadusliku väärtusega kogu peegeldab Rootsis asuva Nordiska Museeti huvitud Eesti materjali kogumise osas alates muuseumi asutamisest kuni 1930. aastateni.	Valgest lühike peenest linasest kangast, pükade varrukatega, mahapööratud krae ja õlalappidega, kaunistuseks alläärde jätkatud riderbal mitmevärvilise lillemotiividega, metallniidi ja litritega madalpiistes tkand, rinnalõhk ja jätkatud kangasaosa ääristatud tagidega, krael, varrukate värvitel ja õlalappidel mitmevärvilise nõudega madal- ja aedpiistes tkandid, krae, varrukate värvilise ahumisele äärel pealõmmeldud tikandiosa servades valge, helepruuni ja kollase lõngaga riipipiits, mõlema varruka värvitel kaks nõõpauku		☐ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Etamäärane: ekspressionism, nativism ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt ahumises servas ☐ Ainult esiküljel ahumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☒ Mansettil ☐ Vamukal ☒ Olalappidel	☐ Puuvillane mulnee ☒ Puuvillane pärinuit ☐ Metallkiinit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiiste ☒ Vangpiiste ☒ Mähkpiiste ☐ Sõlmpiste ☒ Aedpiiste ☒ Madalpiiste ☒ Häbbepiiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristikpiiste ☐ Ristpiiste ☐ Sämppiiste ☐ Ahelpiiste ☐ Varesjalapiiste ☐ Püütamine ☐ Tagid	☒ Ringselt ahumises servas ☒ Krael ☒ Mansettil ☐ Paudub	☒ Puuvillane poepiits ☐ Puuvillane riipipiits ☐ Linane riipipiits	☒ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☒ Olalappide olemasolu ☐ Kaenalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelõikeiline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☒ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☒ Tikandiosa emaki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☒ Nööbid ☐ Puuduavad (õmmeldud kinni)
Eesti Rahva Muuseum	ERM A 1040:65	Rahvarüüde on valmistatud Hermine Maieela Kullat (s 18.03.1922 Mahu valla Pada külas Kalme talus ja surmud 02.08.1995 Kivõõru) 16-17-aastaselt Kodutütarde Seltsi liikmena. Pärast Teist Maailmasõda tüdriku ei kaotatud, alles pärast ema surma 1976. aastal võttis Hermine oma ema magamistoast tüdrikupeki välja luudina sisse keeratud käised, ja punkasid, kus olid tribuseelik, sõig, helmed, pübel, katekismus ja Eesti riigimeestest rääkivad raamatud). See liik on viimastel aastatel kandnud Hermine tütar Ene Aleksejeva Tartu talvistel tantsupidudel Raekoja platsil, kus on esinenud Tartu natorahvatantsurühma Tarm valitlarühmaga.	Valgest puuvillast kangast pükade laiade varrukate, mahapööratud krae ja lahise rinnalõhkuga käised, mis kaunistatud krae murkadel, õlalappidel ja varrukate värvitel madal-, aed-, vars-, nõõpauku-, haabe- ja võikpiistes mulineega tikitud mitmevärvilise lillikarjaga. Käiste ahumisele servale käsitsi õmmeldud riipipiits. Esiküljel õlaosas lappvoldid kinnitatud õlalappide alla. Varrukate otsad kurrutatud kahe metallist trukiga suletavate värviliste alla.		☐ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☒ Rahvusromantiline ☐ Etamäärane: ekspressionism, nativism ☐ "Eesti stiil"	☐ Ringselt ahumises servas ☐ Ainult esiküljel ahumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☒ Mansettil ☐ Vamukal ☒ Olalappidel	☒ Puuvillane mulnee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metallkiinit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiiste ☒ Vangpiiste ☒ Mähkpiiste ☐ Sõlmpiste ☒ Aedpiiste ☐ Madalpiiste ☐ Häbbepiiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristikpiiste ☐ Ristpiiste ☐ Sämppiiste ☐ Ahelpiiste ☐ Varesjalapiiste ☐ Püütamine ☐ Tagid	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Krael ☒ Mansettil ☐ Paudub	☒ Puuvillane poepiits ☐ Puuvillane riipipiits ☐ Linane riipipiits	☒ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☐ Olalappide olemasolu ☐ Kaenalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelõikeiline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehaosa ☒ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emaki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☒ Trukid ☐ Sõltused ☒ Nööbid ☐ Puuduavad (õmmeldud kinni)
Eesti Rahva Muuseum	ERM A 1048:17	Annetaja vanaema Helene Antoni õmmeldud ja tikitud pluus (1920. aastad). Komplekti kuulunud triibulisest seebukist tehti pärast sõda pükid. Näha on pluus 1929. aasta pükidel.	Valgest puuvillast kangast pükade laiade varrukate, mahapööratud krae ja lahise rinnalõhkuga käised, mis kaunistatud krae murkadel, õlalappidel ja varrukate värvitel madal-, aed-, vars-, nõõpauku-, haabe- ja võikpiistes mulineega tikitud mitmevärvilise lillikarjaga. Käiste ahumisele servale käsitsi õmmeldud riipipiits. Esiküljel õlaosas lappvoldid kinnitatud õlalappide alla. Varrukate otsad kurrutatud kahe metallist trukiga suletavate värviliste alla.		☒ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Etamäärane: ekspressionism, nativism ☐ "Eesti stiil"	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Ainult esiküljel ahumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☒ Mansettil ☐ Vamukal ☒ Olalappidel	☒ Puuvillane mulnee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metallkiinit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiiste ☒ Vangpiiste ☒ Mähkpiiste ☐ Sõlmpiste ☐ Aedpiiste ☐ Madalpiiste ☐ Häbbepiiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristikpiiste ☐ Ristpiiste ☐ Sämppiiste ☐ Ahelpiiste ☐ Varesjalapiiste ☐ Püütamine ☐ Tagid	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Krael ☒ Mansettil ☐ Paudub	☒ Puuvillane poepiits ☐ Puuvillane riipipiits ☐ Linane riipipiits	☒ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☐ Olalappide olemasolu ☐ Kaenalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelõikeiline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emaki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☒ Nööbid ☐ Puuduavad (õmmeldud kinni)
Eesti Rahva Muuseum	ERM A 630:173	Ligikaudu 1923	Valgest puuvillast kangast pükade laiade varrukate, mahapööratud krae ja lahise rinnalõhkuga käised, mis kaunistatud krae murkadel, õlalappidel ja varrukate värvitel madal-, aed-, vars-, nõõpauku-, haabe- ja võikpiistes mulineega tikitud mitmevärvilise lillikarjaga. Käiste ahumisele servale käsitsi õmmeldud riipipiits. Esiküljel õlaosas lappvoldid kinnitatud õlalappide alla. Varrukate otsad kurrutatud kahe metallist trukiga suletavate värviliste alla.		☒ Art deco ☐ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Etamäärane: ekspressionism, nativism ☐ "Eesti stiil"	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Ainult esiküljel ahumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☒ Mansettil ☐ Vamukal ☒ Olalappidel	☒ Puuvillane mulnee ☐ Puuvillane pärinuit ☐ Metallkiinit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid	☐ Sidepiiste ☒ Vangpiiste ☒ Mähkpiiste ☐ Sõlmpiste ☐ Aedpiiste ☐ Madalpiiste ☐ Häbbepiiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristikpiiste ☐ Ristpiiste ☒ Sämppiiste ☐ Ahelpiiste ☒ Varesjalapiiste ☐ Püütamine ☐ Tagid	☒ Ringselt ahumises servas ☐ Krael ☒ Mansettil ☐ Paudub	☒ Puuvillane poepiits ☐ Puuvillane riipipiits ☐ Linane riipipiits	☒ Labane linane ☐ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane	☐ Olalappide olemasolu ☐ Kaenalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelõikeiline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☒ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emaki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust	☐ Trukid ☐ Sõltused ☒ Nööbid ☐ Puuduavad (õmmeldud kinni)

Põhineb ERM 12631
Muster:
Tahuperenaine nr 2 1936
Tahuperenaine nr 1 1937

Sama muster, mis ERM A 799:15

Raglanlõikealine varrukas

Eesti Rahva Muuseum ERM A 637:150

Õde Ella Hallasoo töö 6.klassis 1932. aastast. Õpetaja oli Marta Greim.

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Etamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansetill
 Vamukal
 Olalappidel

Puuvillane mulnee
 Puuvillane pärinuit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Utrid

Sidepiste
 Varpiste
 Mähkpiste
 Sõlmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Häbbepiste
 Võrgupinnad
 Ristikpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansetill
 Paudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Olalappide olemasolu
 Kaenalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelkõeliline (etnograafiliste käste eesküül)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehosa
 Tikandiosa emaki õmmeldud
 Tükitud peale õmblust

Truudid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduavad (õmmeldud kinni)

Muster: Eesti Naine nr 4 1934

Eesti Rahva Muuseum ERM A 639:49

Oletatav 1930. Rakvere õmbluskool.; valmistaja: Soomere, Pauline

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Etamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansetill
 Vamukal
 Olalappidel

Puuvillane mulnee
 Puuvillane pärinuit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Utrid

Sidepiste
 Varpiste
 Mähkpiste
 Sõlmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Häbbepiste
 Võrgupinnad
 Ristikpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansetill
 Paudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Olalappide olemasolu
 Kaenalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelkõeliline (etnograafiliste käste eesküül)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehosa
 Tikandiosa emaki õmmeldud
 Tükitud peale õmblust

Truudid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduavad (õmmeldud kinni)

Muster: Tahuperanaine nr 2 1937

Eesti Rahva Muuseum ERM A 680:151

Oletatav 1930. "Käised tikkis mitija ise."

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Etamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansetill
 Vamukal
 Olalappidel

Puuvillane mulnee
 Puuvillane pärinuit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Utrid

Sidepiste
 Varpiste
 Mähkpiste
 Sõlmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Häbbepiste
 Võrgupinnad
 Ristikpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansetill
 Paudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Olalappide olemasolu
 Kaenalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelkõeliline (etnograafiliste käste eesküül)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehosa
 Tikandiosa emaki õmmeldud
 Tükitud peale õmblust

Truudid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduavad (õmmeldud kinni)

Muster: Eesti Naine nr 7 1930

Eesti Rahva Muuseum ERM A 686:46

Oletatav 1930. "Antud pluus on mitija tädi poolt valmistatud käsitöötumise ja kuulus luulukoori riietuse juurde."

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Etamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansetill
 Vamukal
 Olalappidel

Puuvillane mulnee
 Puuvillane pärinuit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Utrid

Sidepiste
 Varpiste
 Mähkpiste
 Sõlmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Häbbepiste
 Võrgupinnad
 Ristikpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansetill
 Paudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Olalappide olemasolu
 Kaenalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelkõeliline (etnograafiliste käste eesküül)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehosa
 Tikandiosa emaki õmmeldud
 Tükitud peale õmblust

Truudid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduavad (õmmeldud kinni)

Muster: Eesti Naine nr 7 1930

Eesti Rahva Muuseum ERM A 737:14

Oletatav 1930. Tehtud Jõõpre Maanaiste Seltsi käsitööringis.

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Etamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansetill
 Vamukal
 Olalappidel

Puuvillane mulnee
 Puuvillane pärinuit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Utrid

Sidepiste
 Varpiste
 Mähkpiste
 Sõlmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Häbbepiste
 Võrgupinnad
 Ristikpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansetill
 Paudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Olalappide olemasolu
 Kaenalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelkõeliline (etnograafiliste käste eesküül)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehosa
 Tikandiosa emaki õmmeldud
 Tükitud peale õmblust

Truudid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduavad (õmmeldud kinni)

Muster: Eesti Naine nr 7 1930

Eesti Rahva Muuseum ERM A 799-15 Oletatav 1930.

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Ebamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansettil
 Vamukal
 Õlalappidel

Puuvillane muline
 Puuvillane pärniit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Litrid

Sidepiste
 Varspiste
 Mähkpiste
 Sölmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Hääbepiste
 Võrgupinnad
 Ristkpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansettil
 Puudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits
 Litrid

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Õlalappide olemasolu
 Kaenlalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelökeline (etnograafiliste käiste eeskujul)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehaosa
 Tikandiosa enkli õmmeldud
 Tikitud peale õmblust

Trukid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduvad (õmmeldud kinni)

Sama muster, mis ERM A 1048:147

Eesti Rahva Muuseum ERM A 839-83 Oletatav 1930.

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Ebamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansettil
 Vamukal
 Õlalappidel

Puuvillane muline
 Puuvillane pärniit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Litrid

Sidepiste
 Varspiste
 Mähkpiste
 Sölmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Hääbepiste
 Võrgupinnad
 Ristkpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansettil
 Puudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Õlalappide olemasolu
 Kaenlalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelökeline (etnograafiliste käiste eeskujul)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehaosa
 Tikandiosa enkli õmmeldud
 Tikitud peale õmblust

Trukid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduvad (õmmeldud kinni)

Sama muster, mis TLM_22920 H 2656
Muster: Taluperenaine 1933 nr 1

Eesti Rahva Muuseum ERM A 886:23 Tegijaks kinkija ema Ella Bender (nõuna Nõmm) neiupehves 1930. aastatel Kodavere kih. Saare vallas Lea külas. Ema käis käitega Tallinnas Inglisepeol 1930. aastatel. Käised olid arusaamisel Siberis Irkutski oblastis kaasas. Siberis ei kandnud.

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Ebamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansettil
 Vamukal
 Õlalappidel

Puuvillane muline
 Puuvillane pärniit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Litrid

Sidepiste
 Varspiste
 Mähkpiste
 Sölmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Hääbepiste
 Võrgupinnad
 Ristkpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansettil
 Puudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Õlalappide olemasolu
 Kaenlalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelökeline (etnograafiliste käiste eeskujul)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehaosa
 Tikandiosa enkli õmmeldud
 Tikitud peale õmblust

Trukid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduvad (õmmeldud kinni)

Sama plaani muster, mis MT_3573:10 E 1936

Eesti Vabariigi Muuseum EVM E 189:1

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Ebamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansettil
 Vamukal
 Õlalappidel

Puuvillane muline
 Puuvillane pärniit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Litrid

Sidepiste
 Varspiste
 Mähkpiste
 Sölmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Hääbepiste
 Võrgupinnad
 Ristkpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansettil
 Puudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Õlalappide olemasolu
 Kaenlalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelökeline (etnograafiliste käiste eeskujul)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehaosa
 Tikandiosa enkli õmmeldud
 Tikitud peale õmblust

Trukid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduvad (õmmeldud kinni)

Sama plaani muster, mis EVM E 189:1

Mahtra Tahravamuuseum MT_3573:10 E 1936 Valmistatud 1936. Elsa Ermi rahvariided, valmistatud Kehtna kodumajanduskoolis

Art deco
 Etnograafilise eseme põhised
 Rahvusromantiline
 Ebamäärane: ekspressionism, naivism
 "Eesti stiil"

Ringselt alumises servas
 Ainult esiküljel alumises servas
 Krael
 Kaeluses
 Mansettil
 Vamukal
 Õlalappidel

Puuvillane muline
 Puuvillane pärniit
 Metallkiit
 Klaashelmed
 Litrid

Sidepiste
 Varspiste
 Mähkpiste
 Sölmpiste
 Aedpiste
 Madalpiste
 Hääbepiste
 Võrgupinnad
 Ristkpiste
 Ristpiste
 Sämppiste
 Ahelpiste
 Varesjalapiste
 Püütamine
 Tagid

Ringselt alumises servas
 Krael
 Mansettil
 Puudub

Puuvillane poepits
 Puuvillane riipipits
 Linane riipipits

Labane linane
 Labane puuvillane
 Panamalaadne puuvillane

Õlalappide olemasolu
 Kaenlalappide olemasolu
 Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
 Singelökeline (etnograafiliste käiste eeskujul)
 Kumutus
 Krooked
 Rinna sissevõtted
 Sirge kehaosa
 Laiendatud kehaosa
 Tikandiosa enkli õmmeldud
 Tikitud peale õmblust

Trukid
 Sõltused
 Nööbid
 Puuduvad (õmmeldud kinni)

Sama plaani muster, mis EVM E 189:1

<p>Mahtra Tahuravamuuseum</p>	<p>MT 3208:20 E 1428</p>	<p>Tõhtud 1930-ndatel. Pärit Juurust.</p>		<p>☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekspressionism, naivism ☐ "Eesti stiil"</p>	<p>☒ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☐ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettid ☒ Varrukal ☐ Õtalappidel</p>	<p>☒ Puuvillane muinee ☐ Puuvillane pärniit ☐ Metallkniit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid</p>	<p>☒ Sidepiste ☒ Varpiste ☐ Mähkpiste ☐ Sõmpiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpiste ☒ Hääbepiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristkõpiste ☐ Ristpiste ☐ Sõmppiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilitamine ☐ Tagid</p>	<p>☒ Ringselt alumises servas ☐ krael ☐ Mansettid ☐ Puudub</p> <p>☒ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane niplipits ☐ Linane niplipits</p> <p>☐ Labane linane ☒ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane</p> <p>☒ Õtalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelkõikeline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☒ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust</p> <p>☒ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)</p> <p>Muster: Tahuperenaine nr 4 1928</p>
<p>Järvamaa muuseumid</p>	<p>PM_4814:2 Aj 1628</p>	<p>Käised on valmistatud valgest linasest rüdest, mis praegu on rohketes pruunide plekkidega. 8,5 cm laiune tikand on käsitöö kümnekonna eri värvi käsitööndiga. Kitsam tikandiriba krae ääres ja varrukakimisel. Rinnasest 11 cm pikkune lõhk, palistatud käsiti.</p>		<p>☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekspressionism, naivism ☐ "Eesti stiil"</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettid ☐ Varrukal ☐ Õtalappidel</p>	<p>☐ Puuvillane muinee ☐ Puuvillane pärniit ☐ Metallkniit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid</p>	<p>☐ Sidepiste ☒ Varpiste ☐ Mähkpiste ☐ Sõmpiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpiste ☒ Hääbepiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristkõpiste ☐ Ristpiste ☐ Sõmppiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilitamine ☐ Tagid</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ krael ☐ Mansettid ☐ Puudub</p> <p>☒ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane niplipits ☐ Linane niplipits</p> <p>☐ Labane linane ☒ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane</p> <p>☒ Õtalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelkõikeline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emki õmmeldud ☒ Tikitud peale õmblust</p> <p>☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)</p> <p>Põhineb ERM 12631 Muster: Tahuperenaine nr 2 1936 Tahuperenaine nr 4 1937</p>
<p>Järvamaa muuseumid</p>	<p>RM_2065 E 3163</p>	<p>Oktoobris 2012 Reet Püri määratud: Ajaloolise väärtusega, ei sobi järele tegemiseks. Valmistatud ilmselt 1920. aastatel</p>		<p>☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekspressionism, naivism ☐ "Eesti stiil"</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettid ☐ Varrukal ☒ Õtalappidel</p>	<p>☐ Puuvillane muinee ☐ Puuvillane pärniit ☐ Metallkniit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid</p>	<p>☐ Sidepiste ☒ Varpiste ☐ Mähkpiste ☐ Sõmpiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpiste ☒ Hääbepiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristkõpiste ☐ Ristpiste ☐ Sõmppiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilitamine ☐ Tagid</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ krael ☐ Mansettid ☐ Puudub</p> <p>☒ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane niplipits ☐ Linane niplipits</p> <p>☐ Labane linane ☒ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane</p> <p>☒ Õtalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelkõikeline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehaosa ☒ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust</p> <p>☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)</p> <p>Põhineb ERM 10388</p>
<p>Järvamaa muuseumid</p>	<p>RM_2825 E 3862</p>	<p>Käised linasest kangast, allääres värviline 9 cm laiune lilltikand. Õlgadel õlalapid. Krae nukades ja servas tikitud ornament. Rinnalõhandik palistatud, selle all liit trükkimisega. Kaeluse ümbrus kaunistatud punase-rohelise riksa tikandiga ja selle kõrval helmesnikand. Käste allservas pits. Varrukas lüdetud pihaga kaenlalapi abil. Varrukasum kurnutatud, varrukavärvil kaunistatud punase ja rohelise riksa tikandiga.</p>		<p>☐ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekspressionism, naivism ☐ "Eesti stiil"</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettid ☐ Varrukal ☐ Õtalappidel</p>	<p>☐ Puuvillane muinee ☐ Puuvillane pärniit ☐ Metallkniit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid</p>	<p>☐ Sidepiste ☒ Varpiste ☐ Mähkpiste ☐ Sõmpiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpiste ☒ Hääbepiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristkõpiste ☐ Ristpiste ☐ Sõmppiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilitamine ☐ Tagid</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ krael ☐ Mansettid ☐ Puudub</p> <p>☐ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane niplipits ☐ Linane niplipits</p> <p>☐ Labane linane ☒ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane</p> <p>☒ Õtalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelkõikeline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☐ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust</p> <p>☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)</p>
<p>Järvamaa muuseumid</p>	<p>RM_4715 E 6601</p>	<p>Oktoobris 2012 Reet Püri määratud: Ajaloolise väärtusega, ei sobi järele tegemiseks. EW aegsed.</p>		<p>☒ Art deco ☒ Etnograafilise eseme põhised ☐ Rahvusromantiline ☐ Ebamäärane: ekspressionism, naivism ☒ "Eesti stiil"</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ Ainult esiküljel alumises servas ☒ Krael ☐ Kaeluses ☐ Mansettid ☐ Varrukal ☐ Õtalappidel</p>	<p>☐ Puuvillane muinee ☐ Puuvillane pärniit ☐ Metallkniit ☐ Klaashelmed ☐ Litrid</p>	<p>☐ Sidepiste ☒ Varpiste ☐ Mähkpiste ☒ Sõmpiste ☐ Aedpiste ☐ Madalpiste ☒ Hääbepiste ☒ Võrgupinnad ☐ Ristkõpiste ☐ Ristpiste ☐ Sõmppiste ☐ Ahelpiste ☐ Varesjalapiste ☐ Pilitamine ☒ Tagid</p>	<p>☐ Ringselt alumises servas ☐ krael ☐ Mansettid ☐ Puudub</p> <p>☐ Puuvillane poepits ☐ Puuvillane niplipits ☐ Linane niplipits</p> <p>☐ Labane linane ☒ Labane puuvillane ☐ Panamalaadne puuvillane</p> <p>☒ Õtalappide olemasolu ☐ Kaenlalappide olemasolu ☒ Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad) ☐ Singelkõikeline (etnograafiliste käste eeskujul) ☐ Kumutus ☒ Krooked ☐ Rinna sissevõtted ☒ Sirge kehaosa ☐ Laiendatud kehosa ☐ Tikandiosa emki õmmeldud ☐ Tikitud peale õmblust</p> <p>☐ Trukid ☐ Sõltused ☐ Nööbid ☐ Puuduvad (õmmeldud kinni)</p>

Virumaa muuseumid

RM_4909 E
697:3

Oktoobris 2012 Reet Püri
määrasid: Ajaloohis väärtusega, ei
sobis järele tegemiseks. EW aegsed

Käised linasest kangast, allääres
väriline 9 cm laune lillikand,
kaunistatud hõbedaste lüritega. Õlgadel
õlalapid. Rinnalõhandik palistatud, valge
üleloodud tikandiga. Käite allservas
pit. Varrukasni kurrutatud,
varrukavärvi otsas aasad, kinniseks
kollane näpunöör.

- Art deco
- Etnograafilise eseme põhised
- Rahvusromantiline
- Ebamäärane: ekspressionism, naivism
- "Eesti stiil"

- Ringselt alumises servas
- Ainult esiküljel alumises servas
- Krael
- Kaeluses
- Mansettil
- Varrukal
- Õlalappidel

- Puuvillane muinee
- Puuvillane pärniit
- Metallikniit
- Klaas helmet
- Litrid

- Sidepiste
- Varspiste
- Mähkpiste
- Sõlmpiste
- Aedpiste
- Madalpiste
- Hääbepiste
- Võrgupinnad
- Ristkpiste
- Ristpiste
- Sämppiste
- Ahelpiste
- Varesjalapiste
- Pülitamine
- Tagid

- Ringselt alumises servas
- Krael
- Mansettil
- Puadub

- Puuvillane poepits
- Puuvillane riipipits
- Linane riipipits

- Labane linane
- Labane puuvillane
- Panamalaadne puuvillane

- Õlalappide olemasolu
- Kaenlappide olemasolu
- Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
- Singelkõelne (etnograafilise käite eeskujul)
- Kurrutus
- Krooked
- Rinna sisevõtted
- Sirge kehacos
- Laiendatud kehosa
- Tikandiosa emkli õmmeldud
- Tikitud peale õmblust

- Trukid
- Sõltused
- Nööbid
- Puuduvad (õmmeldud kinni)

Viljandi muuseum

VM 11525:3
E

- Art deco
- Etnograafilise eseme põhised
- Rahvusromantiline
- Ebamäärane: ekspressionism, naivism
- "Eesti stiil"

- Ringselt alumises servas
- Ainult esiküljel alumises servas
- Krael
- Kaeluses
- Mansettil
- Varrukal
- Õlalappidel

- Puuvillane muinee
- Puuvillane pärniit
- Metallikniit
- Klaas helmet
- Litrid

- Sidepiste
- Varspiste
- Mähkpiste
- Sõlmpiste
- Aedpiste
- Madalpiste
- Hääbepiste
- Võrgupinnad
- Ristkpiste
- Ristpiste
- Sämppiste
- Ahelpiste
- Varesjalapiste
- Pülitamine
- Tagid

- Ringselt alumises servas
- Krael
- Mansettil
- Puadub

- Puuvillane poepits
- Puuvillane riipipits
- Linane riipipits

- Labane linane
- Labane puuvillane
- Panamalaadne puuvillane

- Õlalappide olemasolu
- Kaenlappide olemasolu
- Lõikepõhine (kaelkaar ja käeaugukaar nähtavad)
- Singelkõelne (etnograafilise käite eeskujul)
- Kurrutus
- Krooked
- Rinna sisevõtted
- Sirge kehacos
- Laiendatud kehosa
- Tikandiosa emkli õmmeldud
- Tikitud peale õmblust

- Trukid
- Sõltused
- Nööbid
- Puuduvad (õmmeldud kinni)

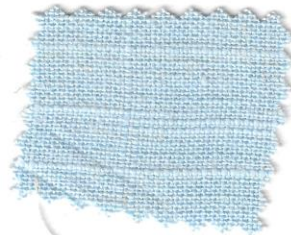
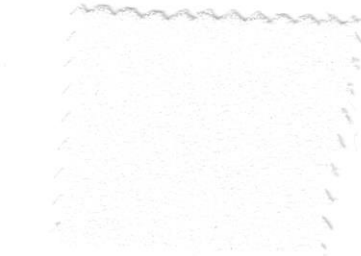
Põhineb ERM 12631
Muster:
Talupeenaine nr 2 1936
Talupeenaine nr 1 1937

Lisa 2. Tallinna Linnamuuseumi käised

Muuseum	Eseme nr	Füüsiline kirjeldus MuIS'is	Legend	Foto	Tikandi stiil
Tallinna linnamuuseum	TLM_11966 H 1109	Naiste pluus. Eesti rahvariide käised, õmmeldud valgest hõredakoelisest puuvillasest riidest, lühikese kroogitud pihaosaga, pikkade varrukatega, väikese mahapööratud kraega, õlalappidega, rinnalõhandikuga. Krael, õlalappidel ja käistealasel ümberringi värviline eesti rahvuslik lilltikand. Pluusi alläär pilupalistusega, varrukasuud suletavad peene punutud nõorikese abil.	Dateering 1920 - 1929.		"Eesti stiil"
Tallinna linnamuuseum	TLM_16205 H 1784	Naiste pluus. Eesti rahvariide käised, õmmeldud valgest siidilinasest riidest, lühikese kroogitud pihaosaga, pikkade varrukatega, väikese mahapööratud kraega, õlalappidega, rinnalõhandikuga. Käistealasel ümberringi ja rinnalõhandikul villaste lõngade ja litritega värviline eesti rahvuslik lilltikand. Pluusi alläärel valgest linasest niidist geomeetrisel mustri niplispiits. Varrukasuud suletavad kahe niidist nõõbi ja aasakeste abil.	Dateering 1920 - 1939.		"Eesti stiil"
Tallinna linnamuuseum	TLM_22920 H 2656	Tütarlapse rahvariide käised valgest linasest riidest, lühikese pihaosaga, pikkade varrukatega, väikese mahapööratud kraega, õlalappidega, rinnalõhandikuga. Käistealasel ümberringi värviline eesti rahvuslik lilltikand. Pluusi alläär pilupalistuse ning linasest niidist heegeldatud pitsiga. Varrukaotsad kurrutuse ja värvliga ning suletavad pärlmutternõõbi ja aasa abil.	Dateering 1930 - 1939.		Art deco
Tallinna linnamuuseum	TLM_23912 H 2840		Kuusalu käised, õmmeldud valgest bembergist, lühikese kroogitud pihaosaga, pikkade varrukatega, mahapööratud kraega, õlalappidega, rinnalõhandikuga. Käistealasel ümberringi värviline eesti rahvuslik lilltikand. autor: Vunder, Lisette		"Eesti stiil"
Tallinna linnamuuseum	TLM_27001 H 3212	Lapse rahvariide pluus ja käised õmmeldud valgest puuvillasest riidest, tikitud eesti rahvusliku lillomamendiga, niplispiitsiga.	Kuulunud Lya Sepale (sünd. 1926). Valmistanud Lya Sepa ema, Emma Kivitar (1902-1991), koduperenaine, tütrele koolipeol esinemiseks.		"Eesti stiil"

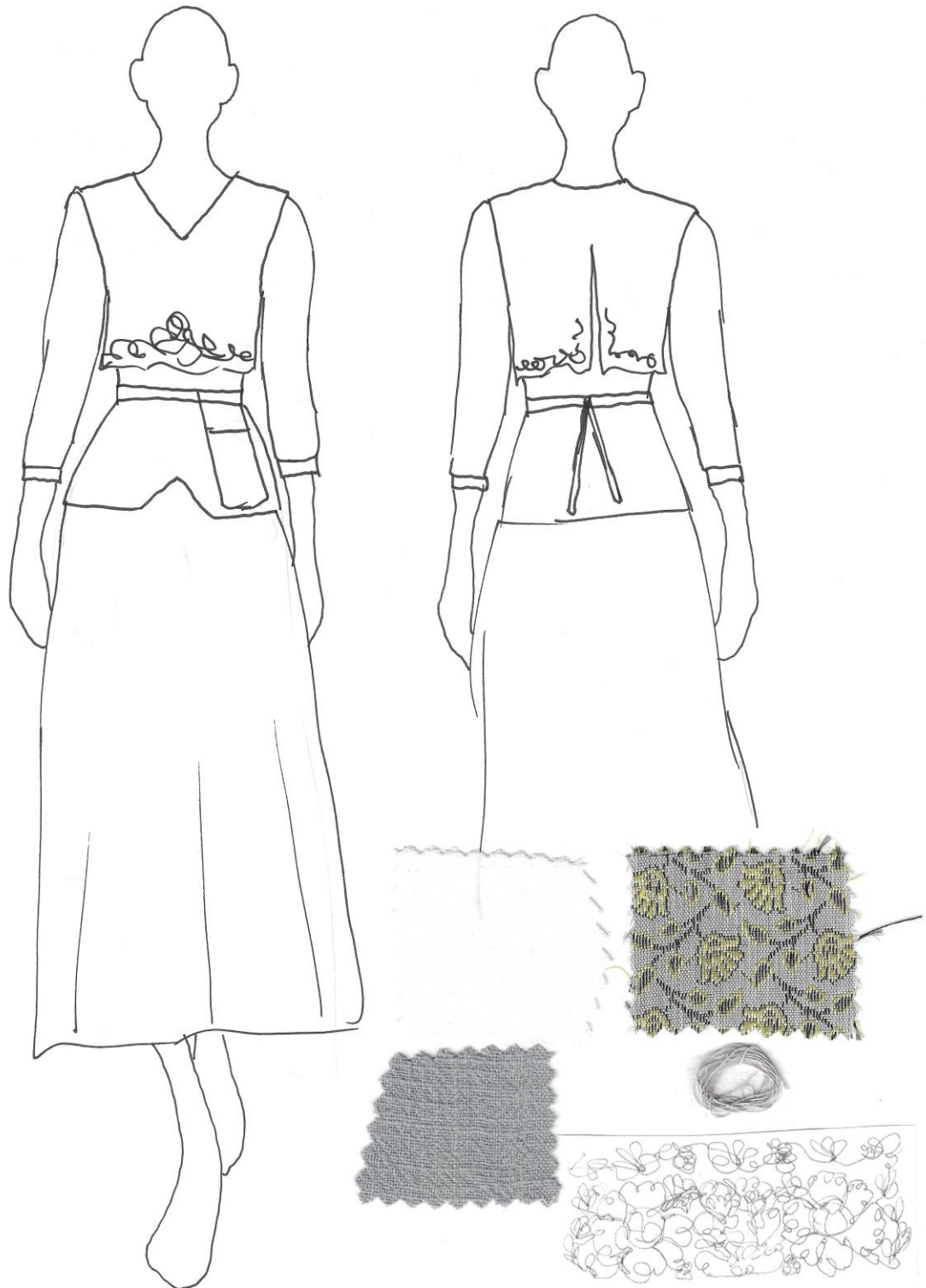
Lisa 3. „Iti“ kavand

ITI

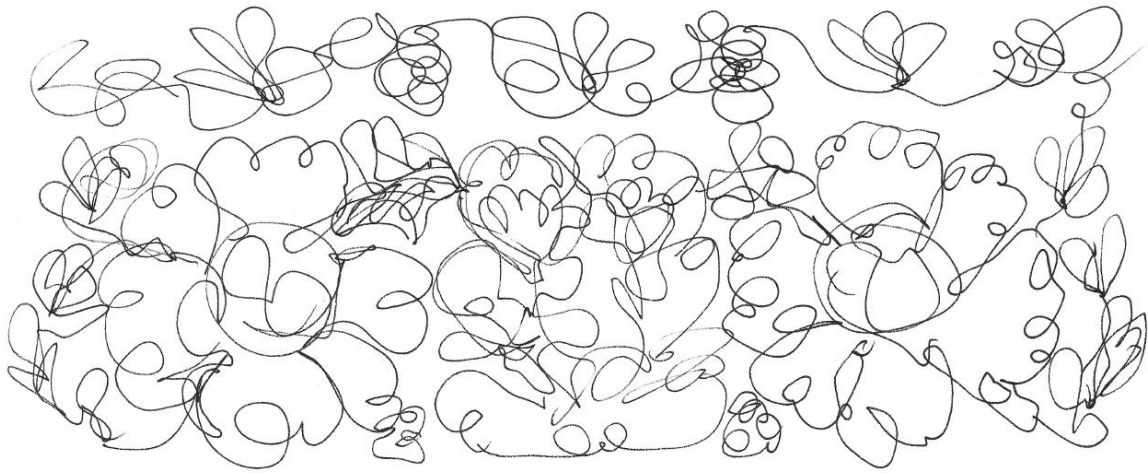

Lisa 4. „Marta“ kavand

MARTA

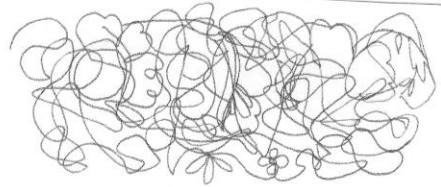
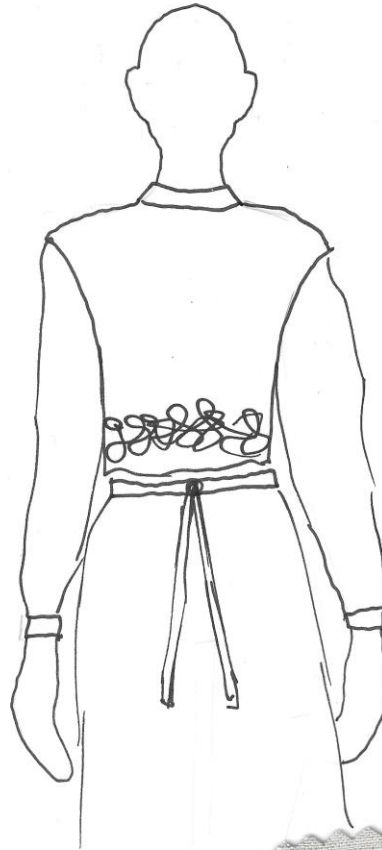
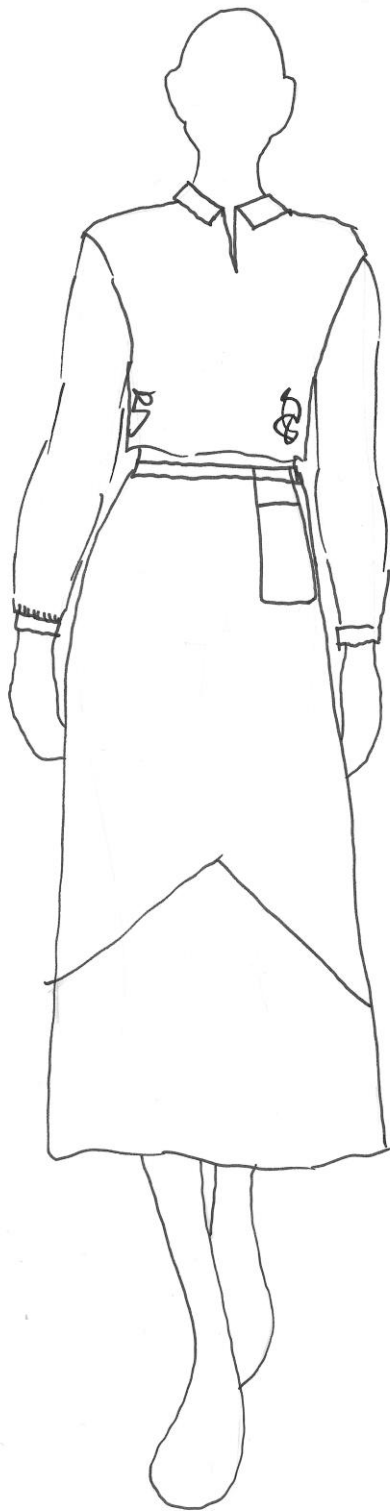

Lisa 5. „Iti“ ja „Marta“ muster

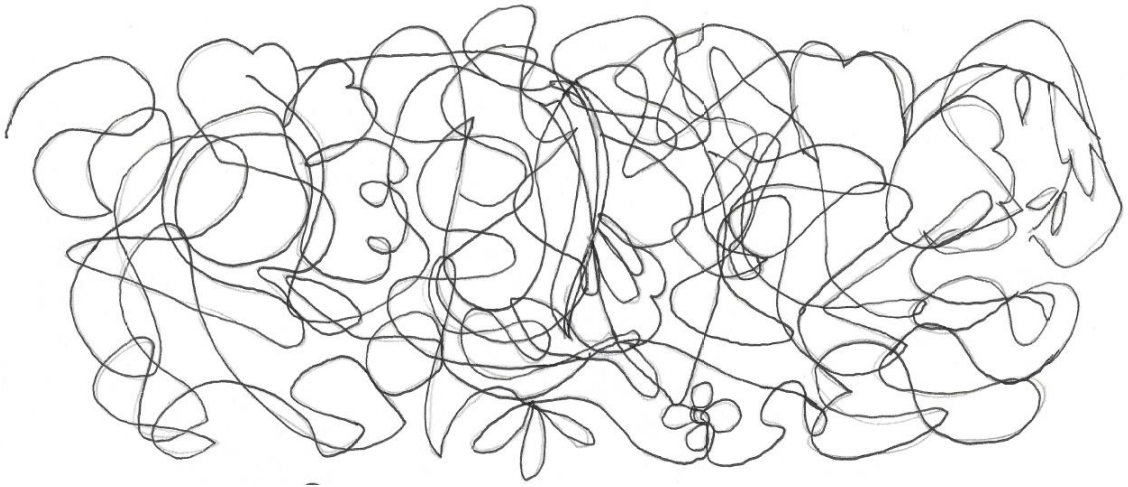

Lisa 6. „Eve“ kavand

EVE

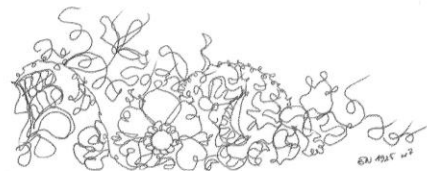
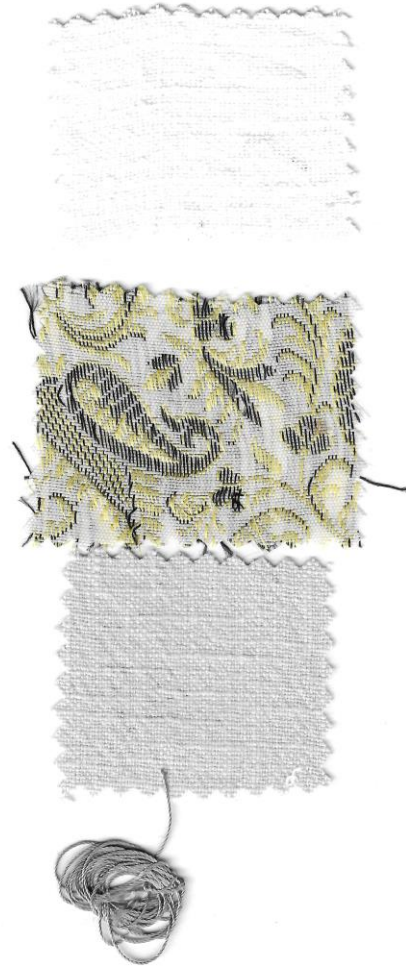

Lisa 7. „Eve“ tikand

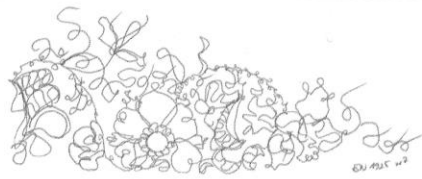
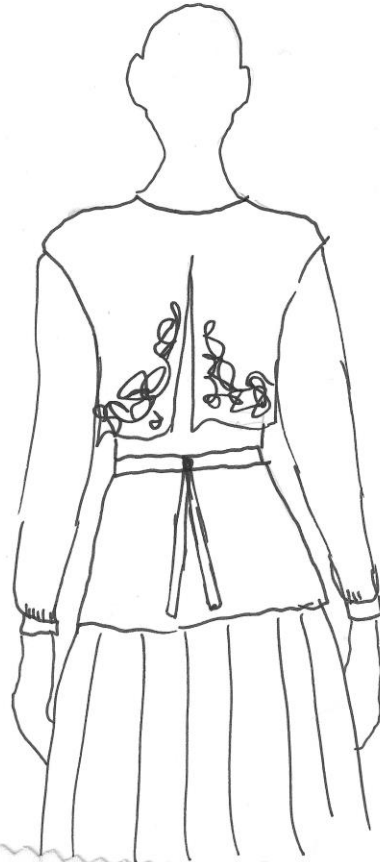
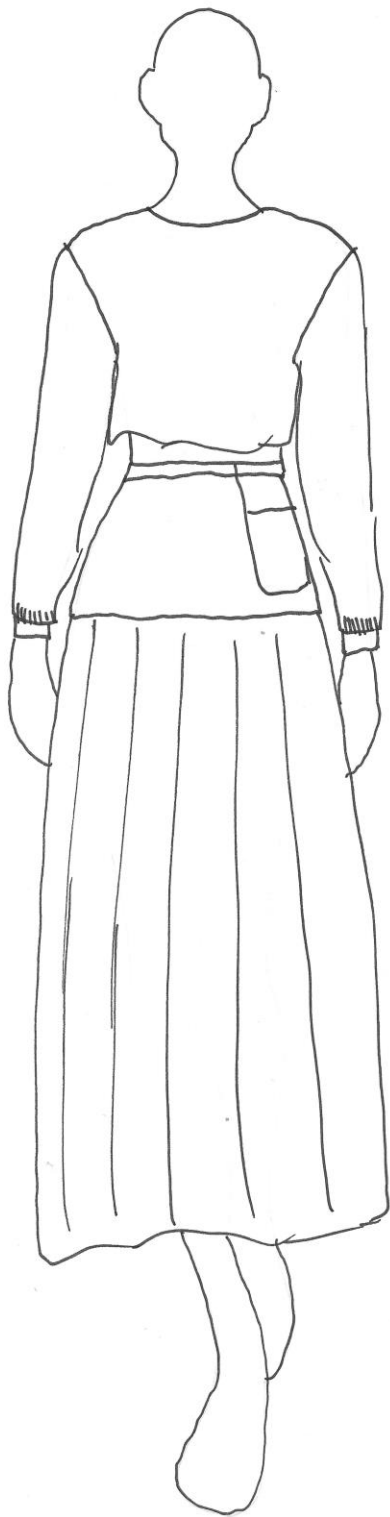
Lisa 8. „Emma“ kavand

EMMA

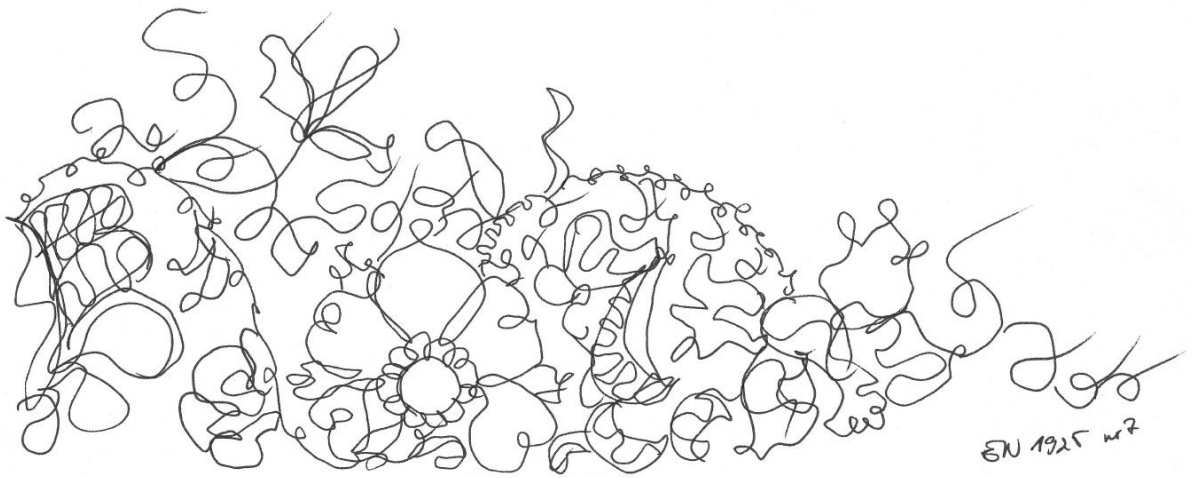

Lisa 9. „Sigrid“ kavand

SIGRID

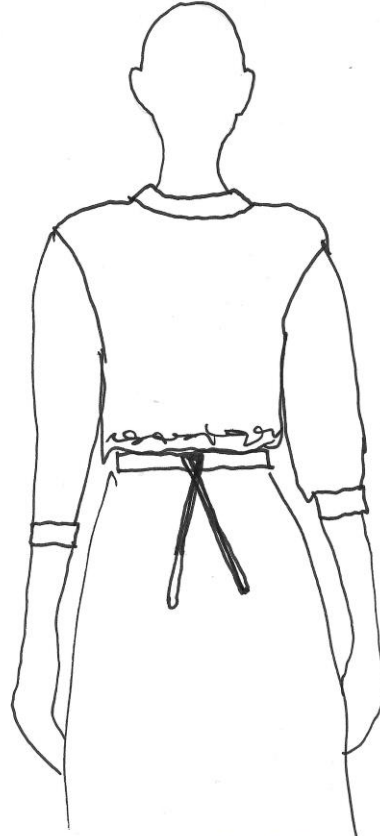

Lisa 10. „Emma“ ja „Sigrid“ muster

Lisa 11. „Pille“ kavand

PILLE

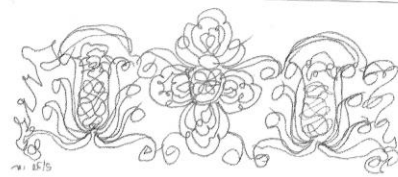
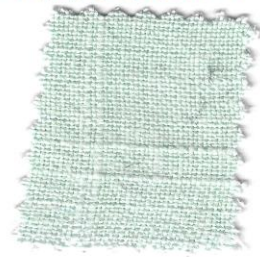
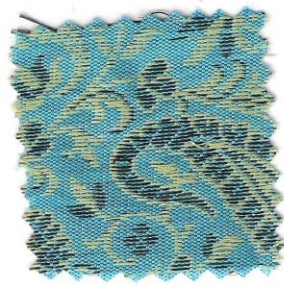

Lisa 12. „Pille“ muster

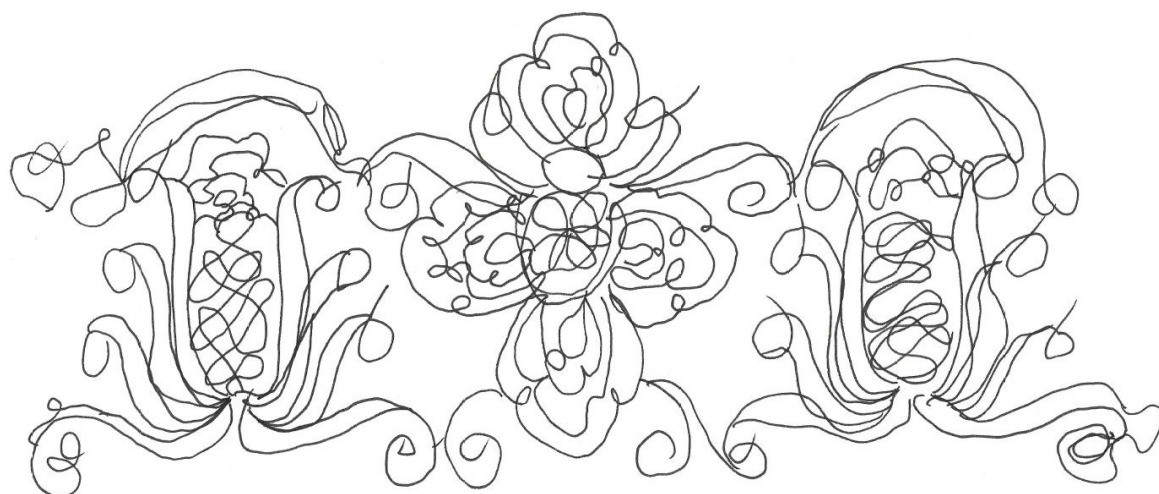

Lisa 13. „Tiia“ komplekt

TIIA

Lisa 14. „Tiia“ tikand

Lisa 15. Aluskleidi lähte idee

ALUSKLEIT

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____Angela Mettus_____,

(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
_____Rahvarõivaste moderniseerimiskatsed Eestis 1920. aastatel käiste näitel.
Rõivakollektsiooni „HildaMari“ loomine_____,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____Riina Tomberg_____,

(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Angela Mettus

12.05.2024